

Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Roeselare Het Gemet - Meiboom

Titel

Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Roeselare Het Gemet - Meiboom

Auteur

Ann-Sophie De Witte, Camille Krug, Jasper Billemont

Opdrachtgever

Group Imfiro nv

Projectnummer

2017-0920

Plaats en datum

Gent, november 2017

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 599

ISSN 2033-6896

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Bureauonderzoek	3
2.1	Landschappelijke en bodemkundige situering	3
2.1.1	Topografische situering	3
2.1.2	Geologie en landschap	6
2.1.3	Bodem	13
2.2	Historiek en cartografische bronnen	15
2.2.1	Historiek	15
2.2.2	Cartografische bronnen	15
2.3	Archeologische data	21
2.3.1	Centrale Archeologische Inventaris	21
2.3.2	Ander archeologisch onderzoek in de omgeving	24
2.4	Archeologische verwachting	26
3	Methode en vraagstelling	28
3.1	Veldwerk	28
3.2	Strategie voor de uitwerking	31
3.3	Wetenschappelijke vraagstelling	31
4	Resultaten	33
4.1	Bodem	33
4.2	Spoorbeschrijving en interpretatie	36
4.2.1	Algemeen	36
4.2.2	Beschrijving en interpretatie van de sporen en structuren	40
5	Vondstmateriaal	53
6	Synthese en waardering	55
6.1	Synthese	55
6.2	Waardering	56
7	Besluit	58
7.1	Algemeen	58
7.2	Beantwoording onderzoeksvragen	58
7.3	Advies	60
8	Bibliografie	61
9	Lijst met figuren	63
10	Lijst met tabellen	64
11	Bijlagen	65
11.1	Lijsten	65
11.1.1	Sporenljst	65

11.1.2	Fotolijst.....	65
11.1.3	Vondstenlijst.....	65
11.1.4	Profielenlijst.....	65
11.1.5	Lijst tekenvellen.....	65
11.2	Kaartmateriaal.....	65
11.2.1	Overzichtsplan.....	65
11.2.2	Sporenplan detail 1	65
11.2.3	Sporenplan detail 2	65
11.3	Digitale versie van het rapport, de bijlagen en het fotomateriaal	65

Technische fiche

Naam site:	Roeselare Het Gemet - Meiboom
Onderzoek:	Archeologische prospectie
Ligging:	Tussen Verbrandhofstraat en de ringweg R32, gemeente Roeselare, provincie West-Vlaanderen
Kadaster:	Roeselare, Afdeling 3, Sectie C, Perceelnummers: 579D, 597E (deels), 580B, 1664A, 1664B (deels)
Coördinaten:	Noorden: X: 61095,8243 Y:180799,1463 Oosten: X: 61280,8364 Y: 180669,1297 Zuiden: X: 61170,2476 Y: 180583,7969 Westen: X: 61102,1010 Y: 180687,0630
Opdrachtgever:	Group Imfiro nv
Uitvoerder:	BAAC Vlaanderen bvba
Projectcode BAAC:	2017-0920
Projectleiding:	Jasper Billemont
Vergunningsnummer:	2017/051
Naam aanvrager:	Jasper Billemont
Terreinwerk:	Jasper Billemont, Camille Krug en Ann-Sophie De Witte
Verwerking:	Jasper Billemont, Camille Krug en Ann-Sophie De Witte
Wetenschappelijke begeleiding:	Willem Hantson (Radar)
Trajectbegeleiding:	Willem Hantson (Radar)
Bewaarplaats archief:	BAAC Vlaanderen bvba (tijdelijk)
Grootte projectgebied:	ca. 20.153 m ²
Grootte onderzochte oppervlakte:	ca. 1.776 m ²
Termijn:	Veldwerk: 2 dagen
Reden van de ingreep:	Realisatie van een verkaveling
Bijzondere voorwaarden:	Opgesteld door het Agentschap Onroerend Erfgoed
Archeologische verwachting:	Het plangebied is gelegen op de uitloper van een heuvelrug, meer bepaald op de overgangszone tussen de Zilverberg en de Roeselaarsebeek. Het projectgebied zelf ligt in een laag en vlak gebied en niet op de helling van een heuvelrug. In en rond het plangebied hebben altijd intense landbouwactiviteiten plaatsgevonden. Het gebied werd afwisselend gebruikt als weiland en akkerland. Op de percelen heeft voor zo ver bekend nooit bebouwing gestaan. De CAI wijst in de nabije omgeving van het onderzoeksterrein op verschillende archeologische vindplaatsen. In de nabije omgeving

werden meerdere archeologische waarden, daterend tussen de steentijden en de nieuwe tijd, aangetroffen.

Resultaten:

Houtskoolmeilers, landinrichting uit de volle en late middeleeuwen en nieuwe tijd

1 Inleiding

Naar aanleiding van de realisatie van een bedrijventerrein voerde BAAC Vlaanderen bvba op 17 en 18 juli 2017 een archeologische prospectie met ingreep in de bodem uit. Dit onderzoek gebeurde in opdracht van Group Imfiro nv. Het plangebied heeft een totale oppervlakte van ca. 2 ha.

In het kader van het 'archeologiedecreet' (decreet van de Vlaamse Regering 30 juni 1993, houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, inclusief de latere wijzigingen) en het uitvoeringsbesluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist, in samenspraak met het Agentschap Onroerend Erfgoed, eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de verkaveling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de prospectie is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

De vergunninghouder was Jasper Billemont. Camille Krug en Ann-Sophie De Witte werkten mee aan het onderzoek. Het aardewerk werd geanalyseerd door Jelle De Mulder. Contactpersonen bij de bevoegde overheid waren Sam De Decker en Jessica Vandevelde. Het project werd wetenschappelijk ondersteund door Willem Hantson van Radar. Contactpersoon bij de opdrachtgever (*Group Imfiro*) was Vincent Titeca.

Na dit inleidende hoofdstuk volgt een beknopt bureauonderzoek, met de gekende bodemkundige en archeologische gegevens betreffende het onderzoeksgebied en haar omgeving. Vervolgens wordt de toegepaste methode toegelicht. Daarna worden de resultaten van het archeologisch onderzoek gepresenteerd. Hieruit volgen een synthese en interpretatie van de occupatiegeschiedenis van het onderzoeksterrein en een archeologische waardering met een advies voor vervolgonderzoek. Net voor de aanvang van het onderzoek is door de opdrachtgever beslist een deel van het terrein in een latere fase te onderzoeken.

Figuur 1: Plangebied op orthofoto¹

¹ (AGIV 2016a)

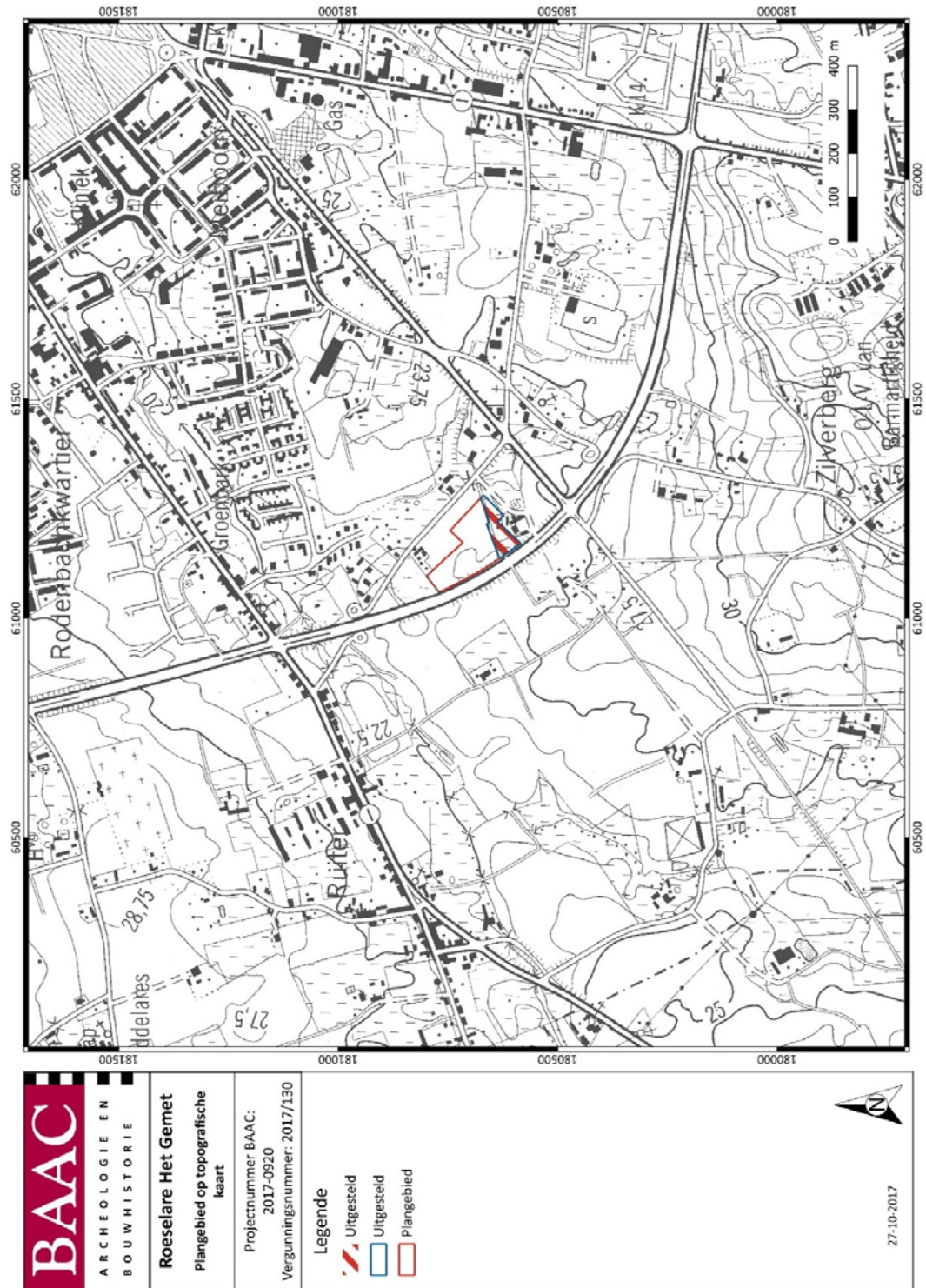
2 Bureauonderzoek

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie en archeologie met betrekking tot de onderzoekslocatie en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

2.1 Landschappelijke en bodemkundige situering

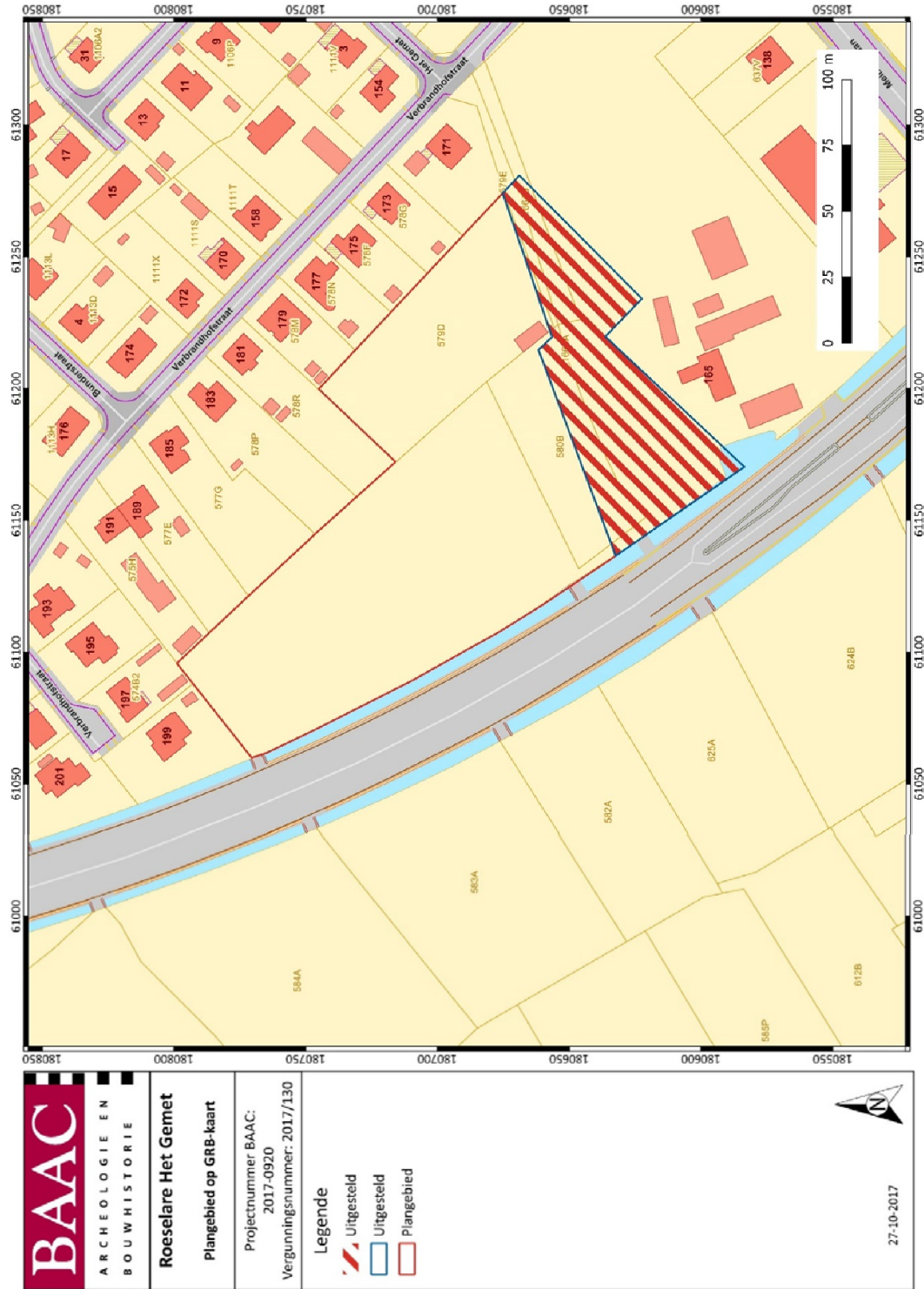
2.1.1 Topografische situering

Het onderzoeksterrein bevindt zich op 2,8 km ten zuidwesten van het stadscentrum van Roeselare, nog net binnen de buitenring R32 (Figuur 1, Figuur 2, Figuur 3). Het plangebied is in het noorden en het oosten omgeven door woningen die gelegen zijn langs de Verbrandhofstraat. In het westen wordt het terrein afgesloten door de R12 en ten zuiden ligt een boerderij omgeven door weiland. Het plangebied was voorheen ingericht als akkerland in het noorden en grasland in het oosten en het zuiden. Van het agrarisch gebied waarbinnen het terrein oorspronkelijk gelegen was, is het grootste deel de laatste jaren sterk geïndustrialiseerd en verkaveld. Dit staat in schril contrast met de gebieden die buiten de ring gelegen zijn, waar wel nog vele akkers en weilanden aanwezig zijn. Volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen II (DHM II) kent het maaiveld een vlak reliëf, gelegen tussen 21,5 m en 23,5 m +TAW (Figuur 5). Op 265 m ten noorden van het plangebied loopt de Roeselaarsebeek en 780 m ten westen van het terrein gaat deze over in de Babillebeek.

Figuur 2: Situering onderzoeksgebied op de topografische kaart²

² (AGIV 2016a)

Figuur 3: Situering onderzoeksgebied op de kadasterkaart³

³ (AGIV 2017)

2.1.2 Geologie en landschap

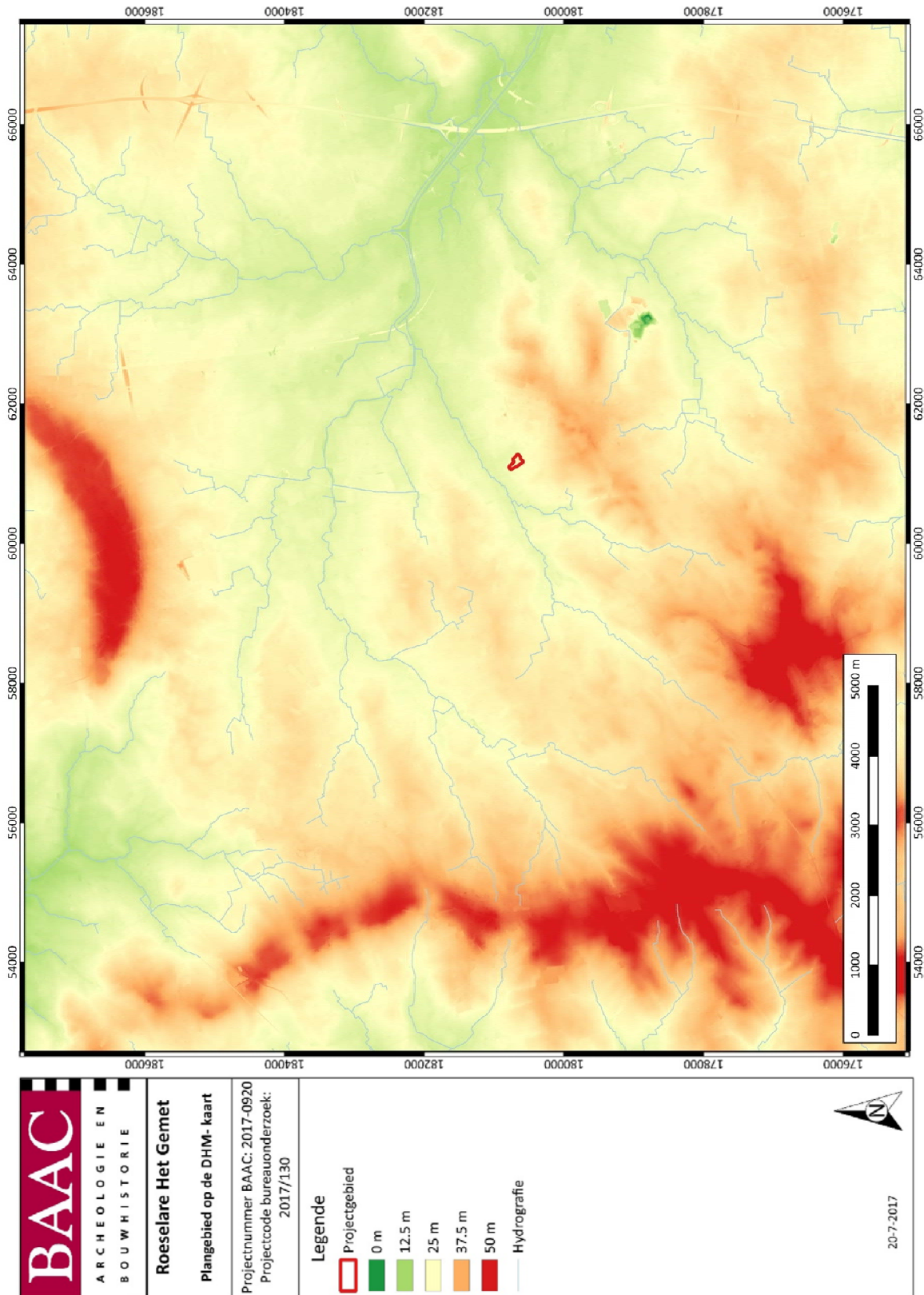
a) *Landschappelijke situering*

Op grote schaal is het onderzoeksterrein gelegen binnen het gebied dat aangeduid wordt als het Polder-Leie Interfluvium (Figuur 4). Het behoort tot Zandlemig Vlaanderen en kent een licht golvend landschap. Op een afstand van 5,5 km ten noorden van het plangebied is op de DHM-kaart het plateau van Hooglede-Lichtervelde-Tielt te zien. Ten westen van het plangebied ligt de Rug van Westrozebeke, een uitloper van de West-Vlaamse heuvelkam. Deze rug vormt de noord-zuid gerichte waterscheidingsrug tussen Leie- en IJzerbekken en bestaat uit terrasgrind en is omgeven door licht versneden heuvelland. Het plangebied ligt op de uiterste rand van de Rug van Westrozebeke, meer bepaald op de overgangszone naar de Mandelvallei, die ongeveer 2 km ten noordoosten van het onderzoeksterrein ligt. De Mandelvallei is een 500 tot 700 m breed zijdal van de Leievallei dat zich uitstrekt tussen Roeselare en Oostrozebeke. Aan de voet van de afgevlakte dalflanken van deze vallei bevinden zich resten van zandige laagterrassen, die niet hoger dan 17 m +TAW reiken. Onderin de Holocene Mandelvallei ligt een meer kleiige dalbodem, op een hoogte van ongeveer 15 m +TAW. De kleiige dalbodem is in een zandige vulling van het boven Pleistocene dal ingesneden. Deze laatste is diep ingesneden in de klei van het Tertiair lid van Kortemark.

Van naderbij bekeken ligt het plangebied op de overgangszone van de Zilverberg naar het dal van de Roeselaarsebeek die uitmondt in de Mandelvallei (Figuur 5). De Zilverberg ligt 800 m ten zuiden van het projectgebied en is met een hoogte van 35 m +TAW het hoogste punt van Roeselare.

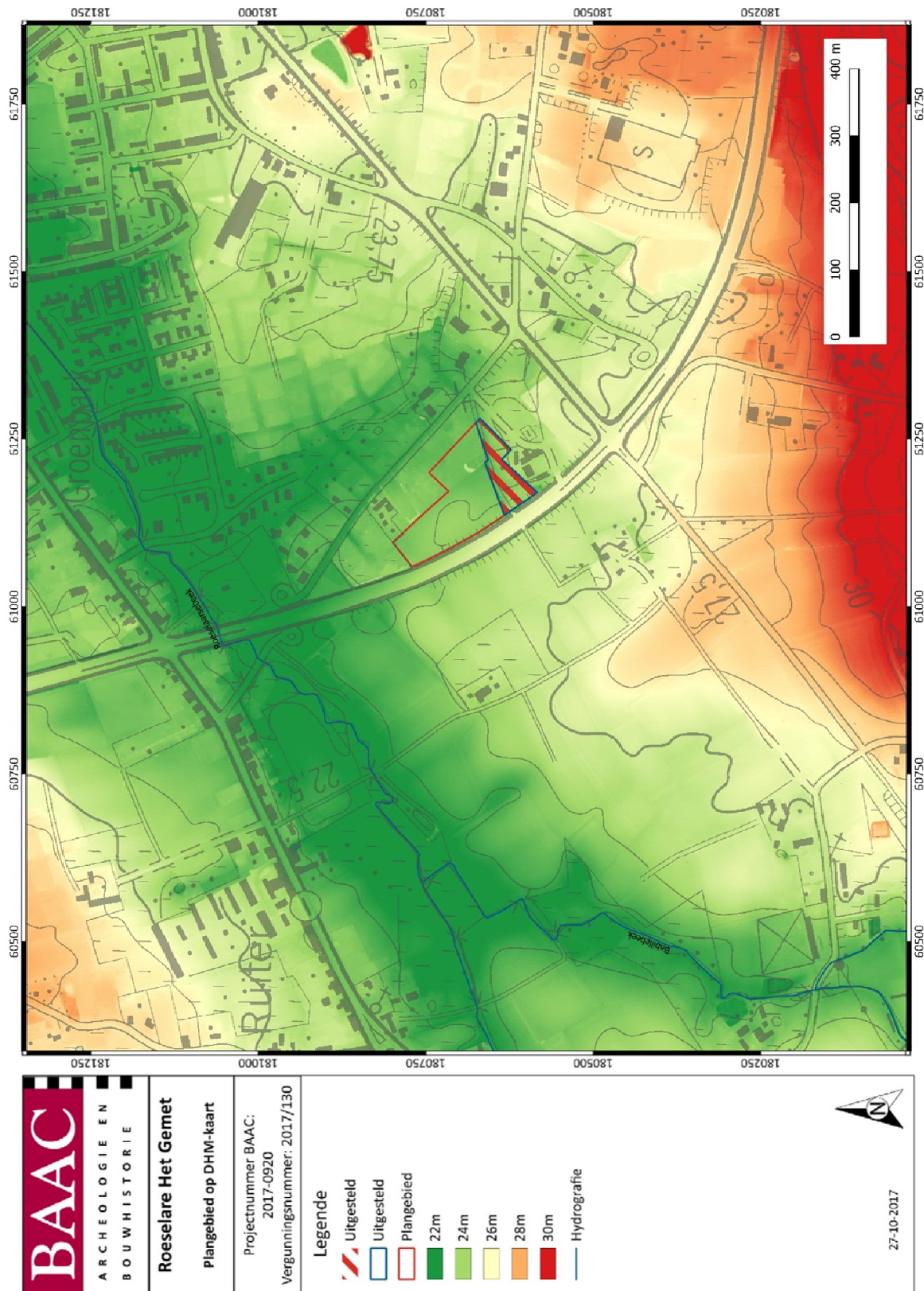
De hydrografie in dit landschap wordt gedomineerd door een complex patroon van kleine, ondiepe beekdalletjes en lage beekinterfluvia. Vaak zijn deze beekjes ingesneden in de tertiaire zanden. De beekjes vertrekken in regel steeds vanaf de westelijke Rug van Westrozebeke en vloeien af naar de Mandelvallei. De waterwegen hier vloeien dus niet rechtstreeks naar de Leie af, maar ontwateren via verschillende bekkens naar de Mandel.⁴ Zo stroomt ten noordwesten van het projectgebied de Babellebeek die uitmondt in de Roeselaarsebeek die dan weer uitmondt in de Mandel.

⁴ (DENIS J. 1992)

Figuur 4: Situering van het onderzoeksterrein op het DHM en de Vlaamse Hydrografische Atlas⁵

⁵ (AGIV 2016c)

Figuur 5: Detail van het reliëf in de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksterrein⁶

⁶ (AGIV 2016c)

b) Geologische situering

Tertiair

Ter hoogte van het onderzoeksterrein bestaat de Tertiaire ondergrond uit afzettingen van het *Lid van Kortemark*, een onderdeel van de *Formatie van Tielt* (Figuur 6). Deze afzettingen hebben een zandige tot kleiige textuur, kennen een mariene oorsprong en ontstonden tijdens het Midden- tot Laat-Ypresien. De afzettingen van de *Formatie van Tielt* worden traditioneel onderverdeeld in zandige afzettingen (*Lid van Egem*) en eerder fijnzandige, siltige afzettingen (*Lid van Kortemark*). Recent werd echter een nieuwe indeling van de afzettingen van de *Formatie van Tielt* voorgesteld, waarbij de bovenste afzettingen tot het *Lid van Egem* behoren. Deze afzettingen worden algemeen gekenmerkt door hun grijsgroene, glimmer- en glauconiethoudende, zeer fijnzandige samenstelling. Opvallend is de duidelijk horizontale en kruisgewijze fijne gelaagdheid. Lokaal zijn deze afzettingen erg kleiig van samenstelling, hetgeen het erg moeilijk maakt ze te onderscheiden van de afzettingen van het *Lid van Kortemark*.⁷ De afzettingen van het *Lid van Kortemark* zijn ook mariene afzettingen, die bestaan uit een compacte kleiige, fijne silt met zandige intercalaties.⁸

Ten noordoosten van het plangebied bevinden zich afzettingen van het *Lid van Aalbeke* (KoAa). Dit is een homogene, fijnsiltige, kleiige afzetting, die amper tot geen zandfractie bevat. In de Franstalige literatuur wordt deze afzetting ook wel de *Argile de Roncq* genoemd.⁹

Quartair

Volgens de Quartairgeologische kaart (schaal 1:200.000) komen in het plangebied eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen voor (Figuur 7). In het noordelijke en het centrale gedeelte van Vlaanderen gaat het om zand tot zandleem, in het zuidelijke gedeelte komt silt (loess) voor. Er kunnen ook hellingsafzettingen van het Quartair aanwezig zijn, maar er zijn geen holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie.¹⁰

Op de Quartairgeologische kaart (schaal 1:50.000) ligt het plangebied binnen een zone die bestaat uit twee verschillende afzettingen (Figuur 8). Het noordelijke en tevens grootste deel van het projectgebied bestaat uit zandige tot zandlemige eolische afzettingen met mogelijk een alternatie van zand- en siltlagen (afzetting 4). In het zuidelijke deel komt zandig tot kleiig materiaal voor van minder dan 1,2 m dik (afzetting 1).¹¹

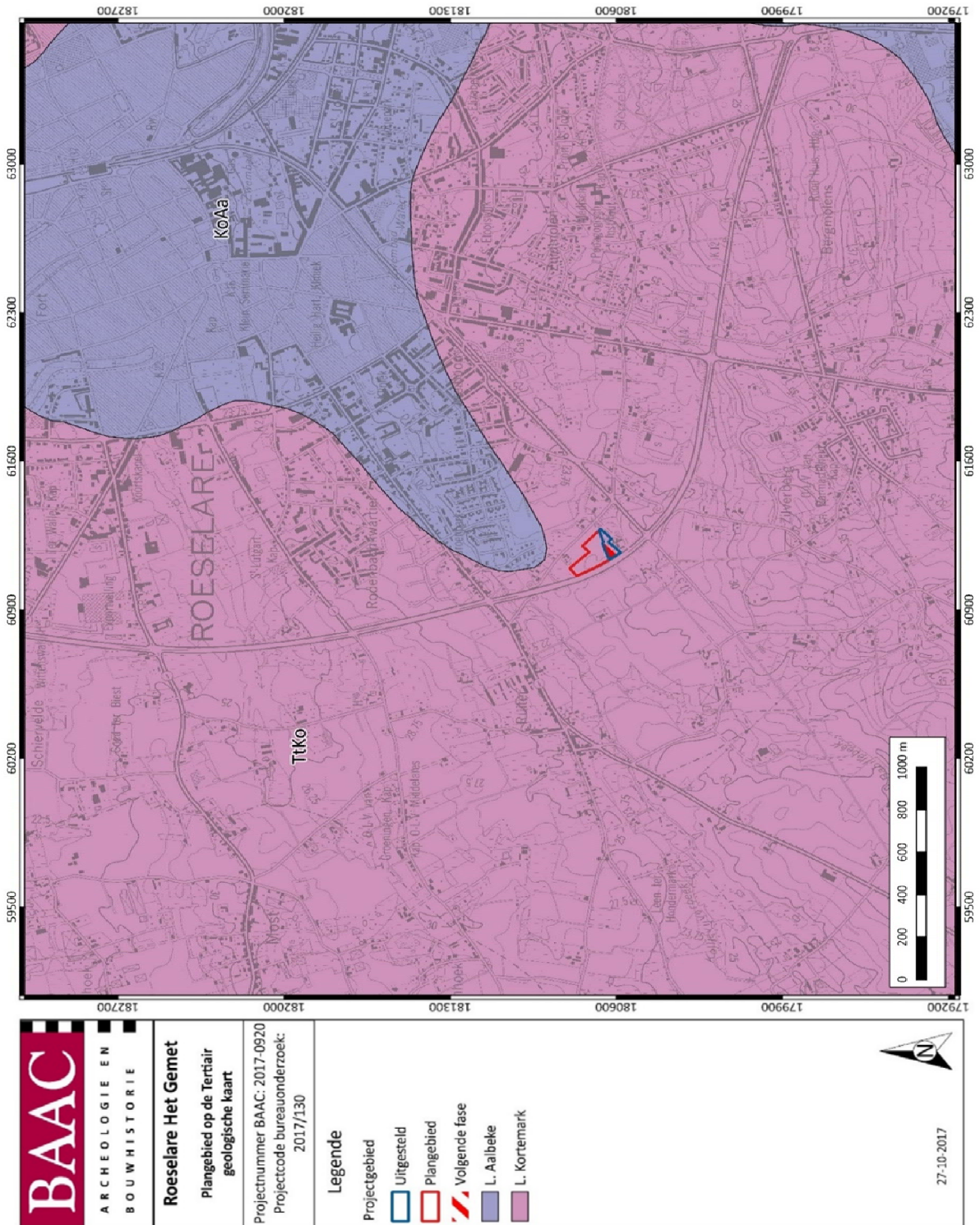
⁷ DE GEYTER 2002a, DE GEYTER 2002b

⁸ DE GEYTER 2002a, DE GEYTER 2002b

⁹ DE GEYTER 1999, LAGA *et al.* 2001

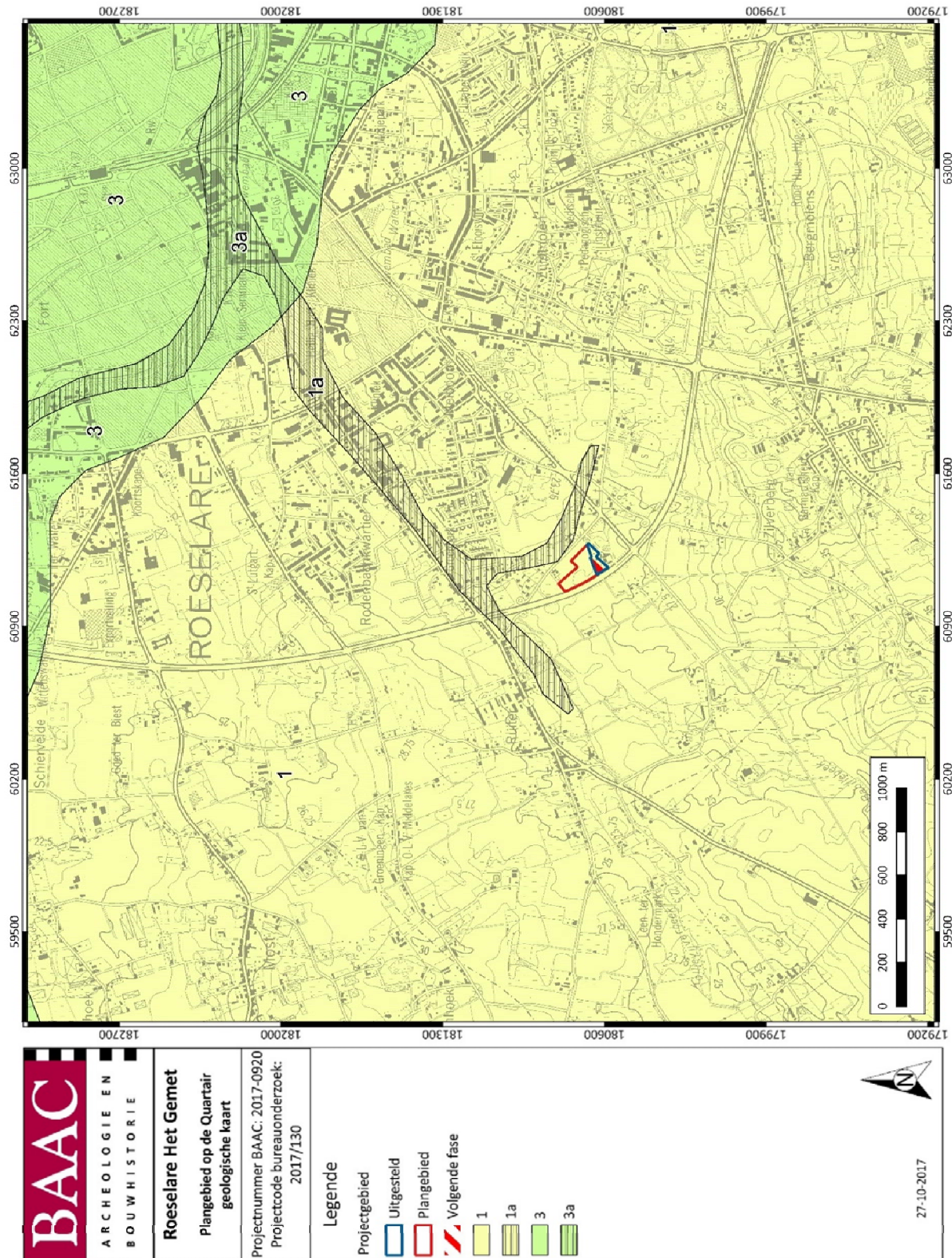
¹⁰ BOGEMANS *et al.* 2007

¹¹ BOGEMANS *et al.* 2007

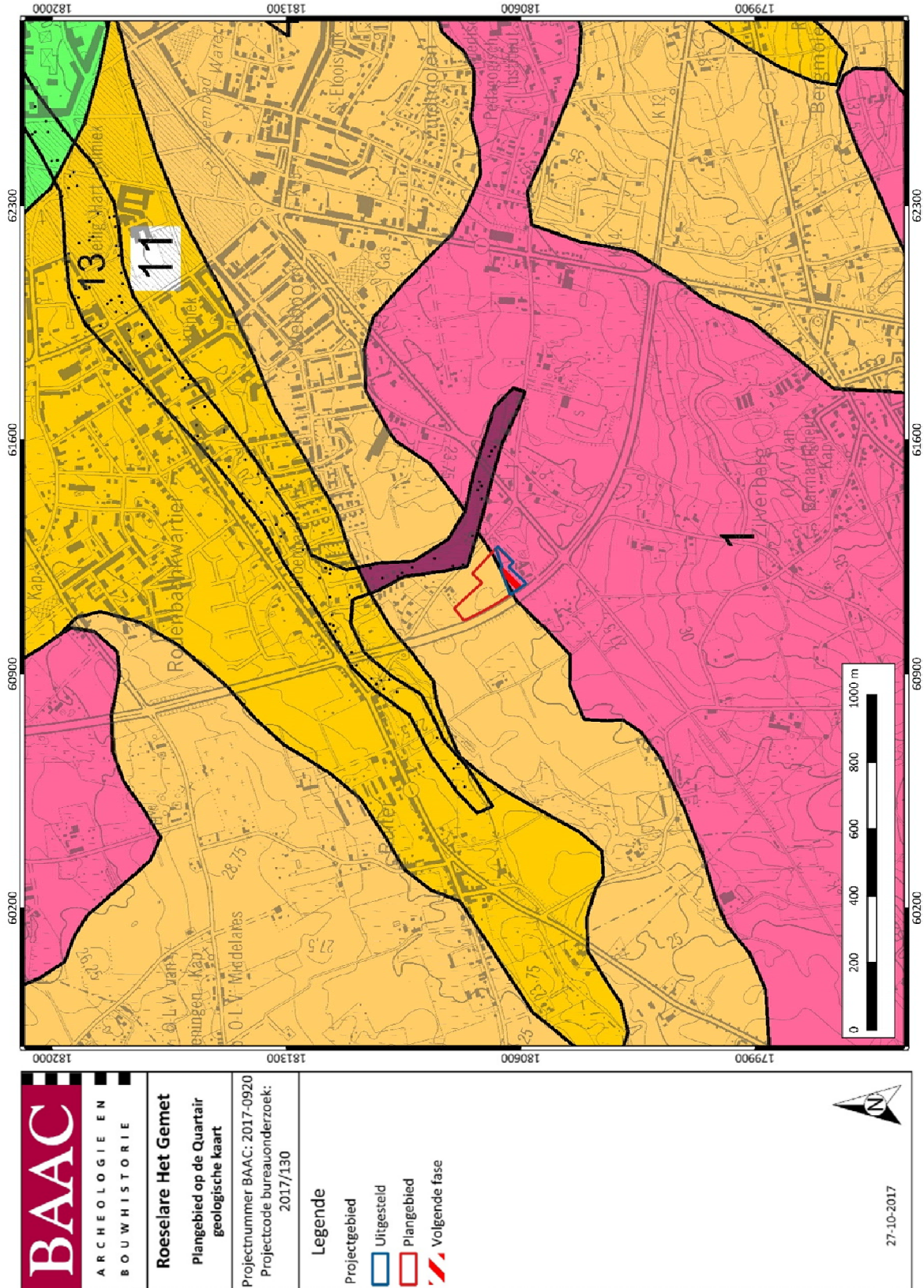
Figuur 6: Situering onderzoeksgebied op de Tertiairgeologische kaart¹²

¹² (DOV VLAANDEREN 2016b)

Figuur 7: Situering onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart (schaal 1:200.000)¹³

¹³ (DOV VLAANDEREN 2016c)

Figuur 8: Situering onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart (schaal 1:50.000)¹⁴

¹⁴ (DOV VLAANDEREN 2016c)

2.1.3 Bodem

Op de bodemkaart van Vlaanderen vertoont het plangebied verschillende bodemtypes (Figuur 9). Het noordelijke deel van het terrein bestaat uit matig droge zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (**Pcc-bodemtype**). De bouwvoor is grijsbruin, 25-30 cm dik en goed humeus. Bij de gedegradeerde eenheden met verbrokkelde textuur B, werd bij de in cultuurname een deel van de uitlogingshorizont met de bouwvoor vermengd tot een homogeen goed humeuze Ap, waaronder een bruingele overgangshorizont (20-30 cm dik) voorkomt. De verbrokkelde textuur B situeert zich tussen 50 en 80 cm. Veel Pcc-gronden zijn beïnvloed door de onderliggende Tertiaire formaties, welke op wisselende diepte een gevarieerd substraat vormen. Deze bodems zijn gemakkelijk te bewerken en weinig beperkt. De waterhuishouding is gunstig, maar de bodems met klei of klei-zand substraat kunnen een lichte wateroverlast vertonen in de winter. De gronden zijn geschikt voor alle akkerlandteelten en weiland. Ze zijn zeer geschikt voor extensieve tuinbouw en fruitteelt.¹⁵

Het centrale gedeelte van het plangebied staat gekarteerd als het **Ldc-bodemtype**, dit is een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Het zijn matig natte- gleyige zandleemgronden met een donker grijsbruine bouwvoor. Onder de Ap komt een bleekbruin uitgelogde horizont voor die aan de contactzone met de textuur B zwakke roetsverschijnselen vertoont. Deze bodems zijn te nat in de winter, maar blijven lang fris in de lente en zijn algemeen goed vochthoudend in de zomer. Het zijn goede akkerlandgronden en mits drainering geschikt voor alle teelten. Bovendien zijn ze uitermate geschikt voor weiland.¹⁶

In het zuidwesten van het onderzoeksterrein komt een sterk gleyige kleibodem zonder profiel voor (**Eep(o)-bodemtype**). Bij deze bodem is de humeuze bovengrond donker grijsbruin en sterk humeus met veel roest. De blauwgrijze reductiehorizont begint vanaf de diepte van 100 cm. Deze gronden zijn veel te nat en soms tijdelijk overstroomd in de winter, maar goed vochthoudend in de zomer. Ze zijn geschikt voor weiland (zodevertrappeling komt veel voor) en populieraanplant. Voor akkerland daarentegen zijn de gronden zeer ongeschikt.¹⁷

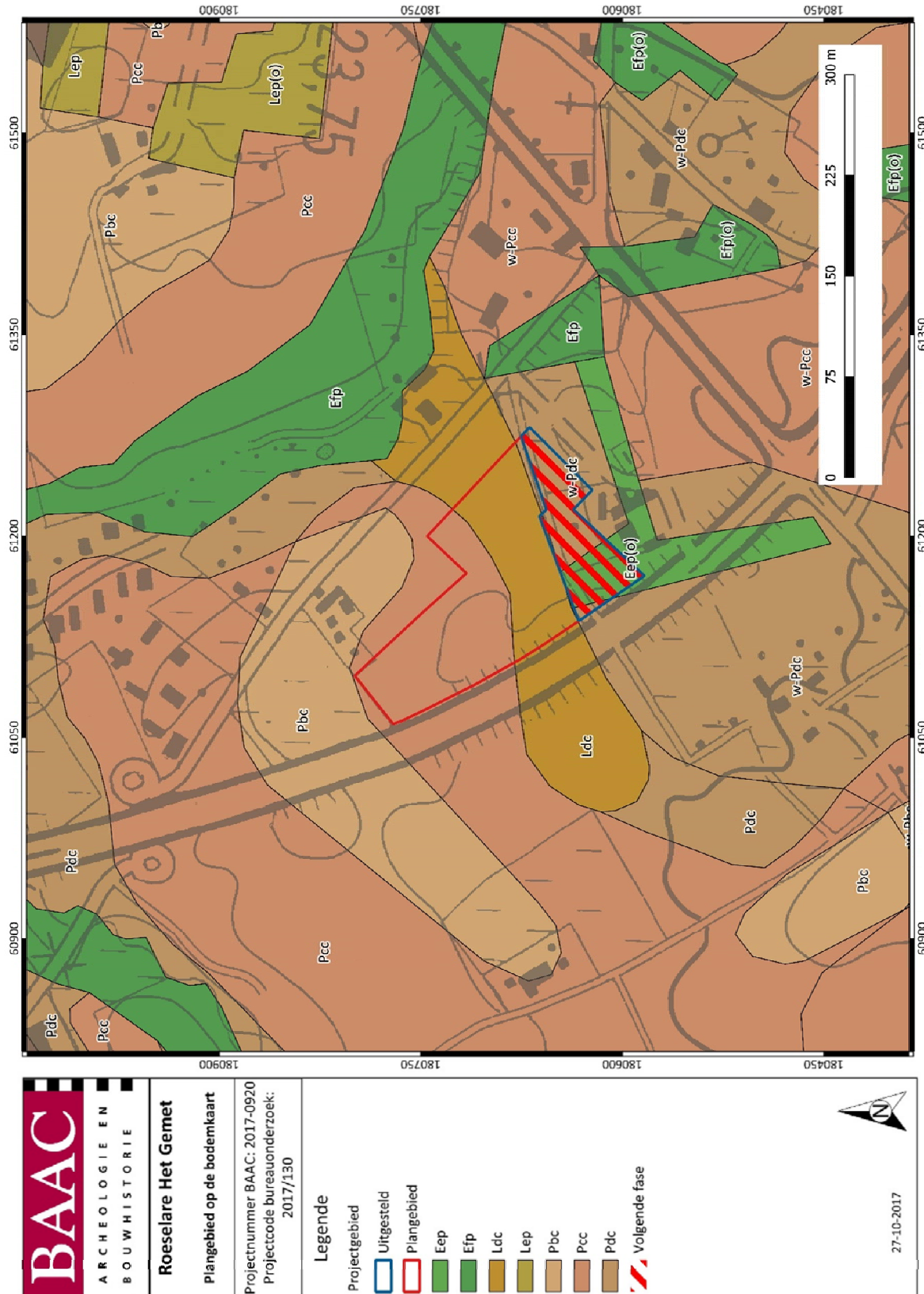
Tot slot staat het zuidoosten van het plangebied gekarteerd als bodem van het **type w-Pdc**. Dit is een matig natte lichte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De humeuze bovengrond is homogeen en goed ontwikkeld grijsbruin van gemiddeld 30 cm dik. De verbrokkelde textuur B is zwak ontwikkeld en begint op 40-60 cm. De bodems zijn te nat in de winter, soms iets droger in de zomer. Ze zijn geschikt voor alle akkerlandteelten en goed voor weide. In het voorjaar zijn ze iets te koud voor tuinbouw en daarom alleen te gebruiken voor late groenten (zoals boontjes).¹⁸

¹⁵ (VAN RANST & SYS 2000)

¹⁶ (VAN RANST & SYS 2000)

¹⁷ (VAN RANST & SYS 2000)

¹⁸ (VAN RANST & SYS 2000)

Figuur 9: Situering onderzoeksgebied op de bodemkaart van Vlaanderen¹⁹

¹⁹ (DOV VLAANDEREN 2016a)

2.2 Historiek en cartografische bronnen

Binnen dit kader wordt eerst een historisch overzicht gegeven over het onderzoeksgebied, daarna worden de reeds gekende archeologische waarden uit de nabije omgeving besproken.

2.2.1 Historiek

De eerste historische gegevens over Roeselare dateren uit de 9de eeuw. In oorkonde van 822 wordt Roeselare voor het eerst vermeld als *'Roslar'*. In deze oorkonde stond dat Lodewijk de Vrome het gebied schonk aan de St.-Pietersabdij van St.-Amand-les-Eaux in Noord-Frankrijk. Vanaf de 10de eeuw, na de invallen van de Noormannen, wordt de stedelijke infrastructuur van Roeselare meer systematisch uitgebouwd. Zo werd de stad in 957 versterkt en werden marktrechten toegekend. Ook de religieuze architectuur werd in deze periode uitgebouwd. Het is echter pas in 1250 dat Roeselare door Margaretha van Constantinopel stadsrechten toegewezen kreeg. Bestuurlijk viel Roeselare administratief onder de Kasselrij van Ieper, maar feodaal onder de Heren van Wijnendale. De heerlijkheden van Beveren en Beveren-Onlede vielen onder het Brugse Vrije.²⁰

De stedelijke economie van Roeselare was voor een groot deel gebaseerd op de textielnijverheid, hetgeen al vroeg leidde tot het ontstaan van een lakenmarkt. Vanaf de 16de eeuw – na de godsdienstoorlogen – werd de lakenproductie steeds meer vervangen door de linnenproductie, waardoor in 1550 naast de lakenmarkt ook een linnenmarkt ontstond. De Spaanse Oorlog in de tweede helft van de 16de eeuw betekende echter een bijzonder zware klap voor de socio-economische en demografische ontwikkeling van de stad. Zo telde Roeselare in 1629 slechts 700 inwoners en viel de textielproductie van de stad nagenoeg volledig stil. Het is pas in 1648 – na de Vrede van Munster – dat een voorzichtig herstel optrad. Zo werd in 1655 de Vlasmarkt heropgericht.²¹

De voorzichtige economische heropleving werd geremd door de Franse overheersing aan het einde van de 17de eeuw (1678-1713). Tijdens de bezetting was de stad immers onderworpen aan een bijzonder streng belastingstelsel. Een socio-economische heropleving tijdens de 18de eeuw werd echter afgebroken tijdens de Tweede Franse overheersing (1795-1814). Veel inwoners van Roeselare namen toen deel aan de officieuze Boerenkrijg tegen het Frans bewind. Aan het einde van het Tweede Franse bewind kende Roeselare onder het Nederlandse bewind opnieuw een korte bloeiperiode, die echter ook een kort leven beschoren was. De stad leed in het tweede kwart van de 19de eeuw immers zwaar onder de overgang van de huiselijke textielnijverheid naar de gemechaniseerde fabrieksindustrie. Dit zorgde voor een scherpe verpaupering van een groot deel van de werkende stedelijke bevolking. Een bijkomend gevolg was de teloorgang van de rurale economie rondom de stad, waarbij grote delen van de landbouw en de landelijke proto-industrie volledig verdwenen. Toch kende Roeselare vanaf de tweede helft van de 19de eeuw een gestage socio-economische groei, onder andere gestimuleerd door de aanleg van de spoorweglijn Brugge-Kortrijk en het kanaal naar de Leie.²²

2.2.2 Cartografische bronnen

Een andere belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd, zijn enkele historische kaarten geraadpleegd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

²⁰ (DEMOEN & FREDRICK 2016)

²¹ (VANDEPUTTE 2011; HASQUIN et al. 1980)

²² (HASQUIN et al. 1980; VANDEPUTTE 2008)

Het historisch kaartmateriaal geeft een beeld van hoe (eventuele) bebouwing evolueerde door de eeuwen heen, maar pas vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op de kaarten geen garantie dat er geen bebouwing geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven, en was er geen of weinig aandacht voor de “gewone bewoning”/burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

a) De Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (Ferrariskaart) (1771-1778)

De Ferrariskaart beeldt het onderzoeksterrein af in een intensief gecultiveerd en bewoond landschap (Figuur 10). Het sterk geordende landschap bestaat hoofdzakelijk uit percelen van akkers en weiland die afgebakend zijn door hagen, zo ontstaat een typisch heggenlandschap. Verspreid in het landschap komen verschillende hoevedomeinen voor. De meeste zijn omgeven door boomgaarden, slechts enkele hebben een walgracht. Ten noorden van het plangebied loopt de rivier de ‘Mandele’ met bomenrij. Vandaag de dag heet deze de Roeselaarsebeek (die uitmondt in de Mandel). Meer naar het noorden ligt de landweg ‘Chemin D’Ipres’. In het huidige kaartbeeld komt deze overeen met de leperestraat, zo’n 300 m ten noorden van het plangebied. Ten zuidoosten loopt deels door het plangebied een onverharde landweg die langs beide kanten geflankeerd wordt door hagen. Aangrenzend aan het onderzoeksterrein is een bos gelegen, ‘B. Grootewarande’ dat bestaat uit hoogstammen. Ten zuiden van het plangebied bevinden zich verschillende gebouwen die op de andere historische kaarten als ‘Verbrande Hof’ aangeduid staan.

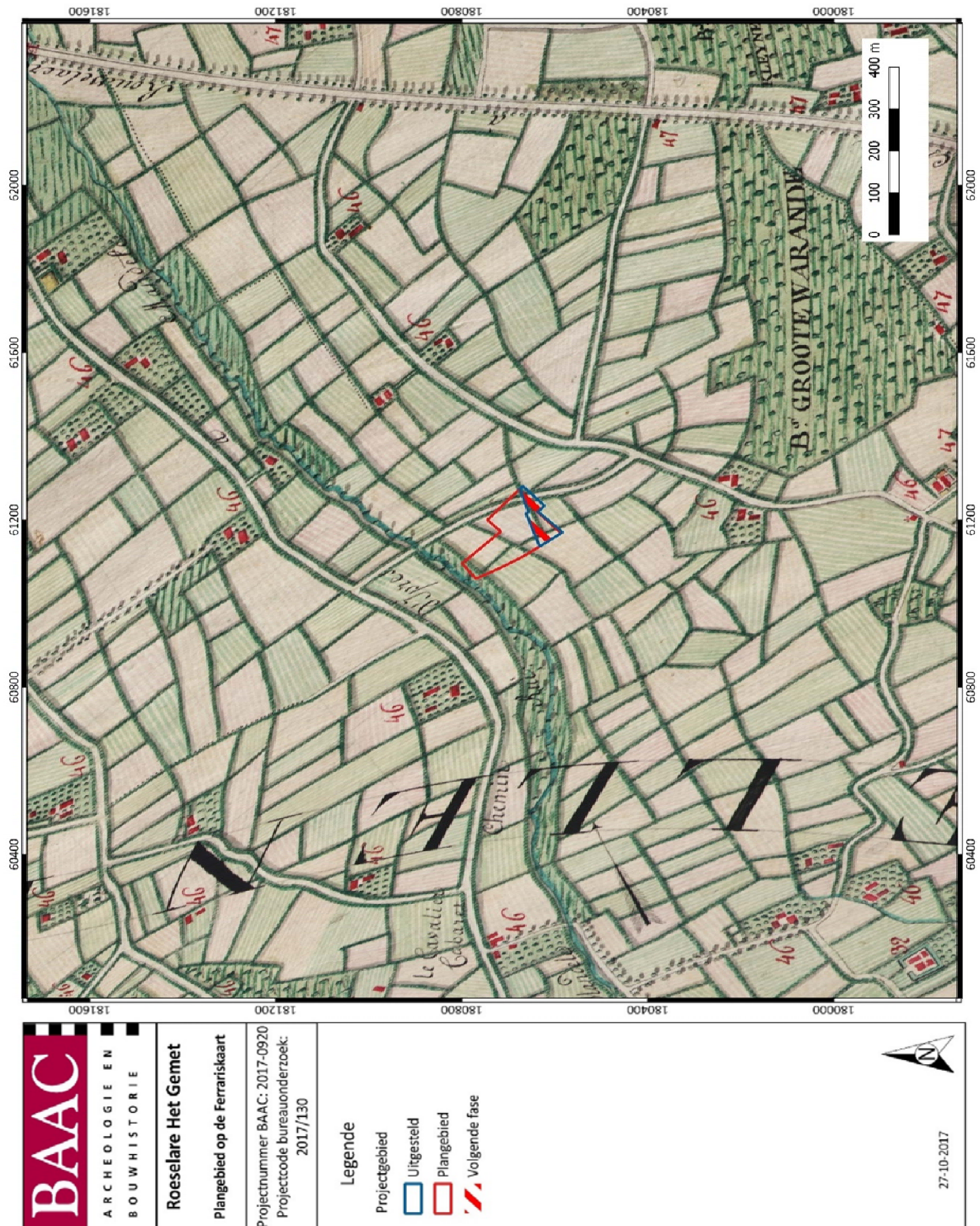
Binnen het plangebied zelf is geen bebouwing afgebeeld. Wel is het terrein onderverdeeld in vier percelen, die in gebruik waren als akkerland.

b) Poppkaart (1842-1879) & Atlas der Buurtwegen (ca 1841-1850)

Op de Poppkaart en de Atlas der Buurtwegen wordt de perceelsindeling in de 19de eeuw weergegeven. De perceelsindeling is reeds grotendeels hetzelfde zoals deze vandaag de dag op de kadasterkaart afgebeeld staat (Figuur 11, Figuur 12). De perceelsgrenzen ondergingen de komende eeuwen slechts nog een aantal kleine wijzigingen. Net als op de Ferrariskaart loopt de weg door het zuidelijke deel van het plangebied. Deze komt overeen met het huidige tracé van de doodlopende baan doorheen het projectgebied. Ook is op deze kaarten de hoeve die zich net ten zuiden van het onderzoeksterrein bevindt reeds afgebeeld, alsook de ‘Verbrande hof’ ten oosten. De beek ten noorden van het plangebied wordt op deze kaarten eveneens aangeduid.

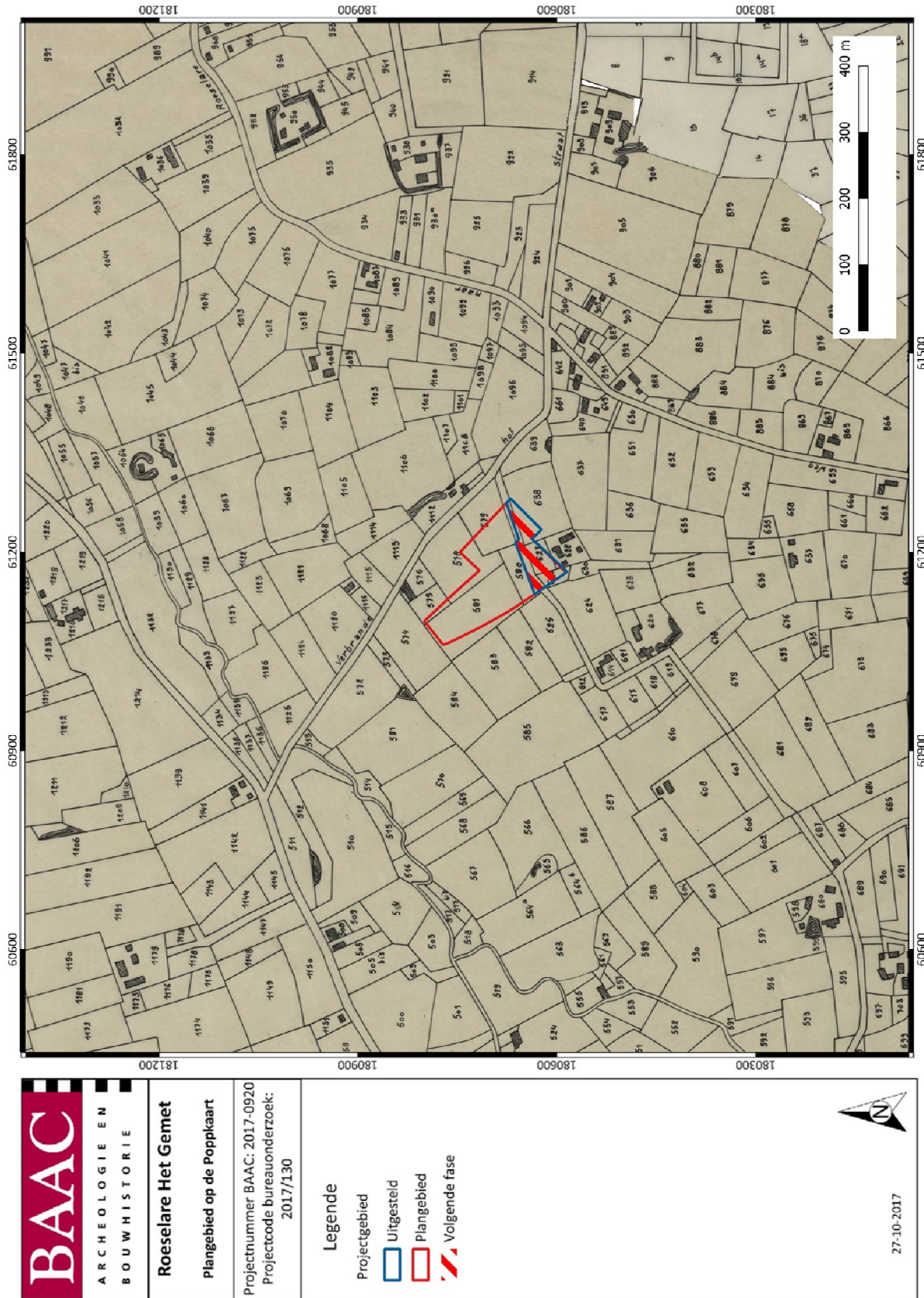
c) *Vandermaelenkaart (1846-1854)*

Ook de Vandermaelenkaart beeldt het onderzoeksterrein in een gelijkaardige omgeving af (Figuur 13).

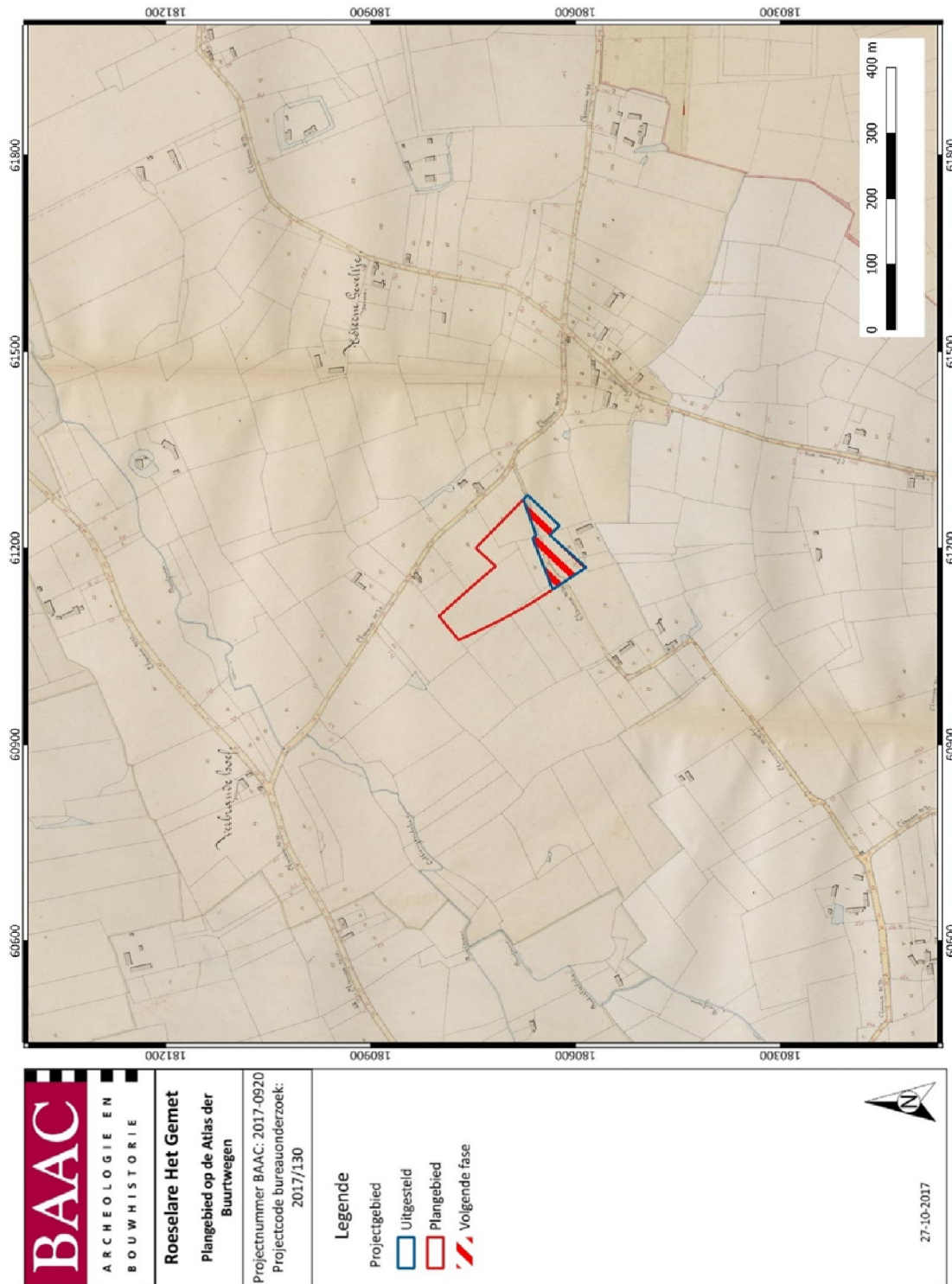
Figuur 10: Situering van het onderzoeksterrein op de Ferrariskaart²³

²³ (GEOPUNT 2016b)

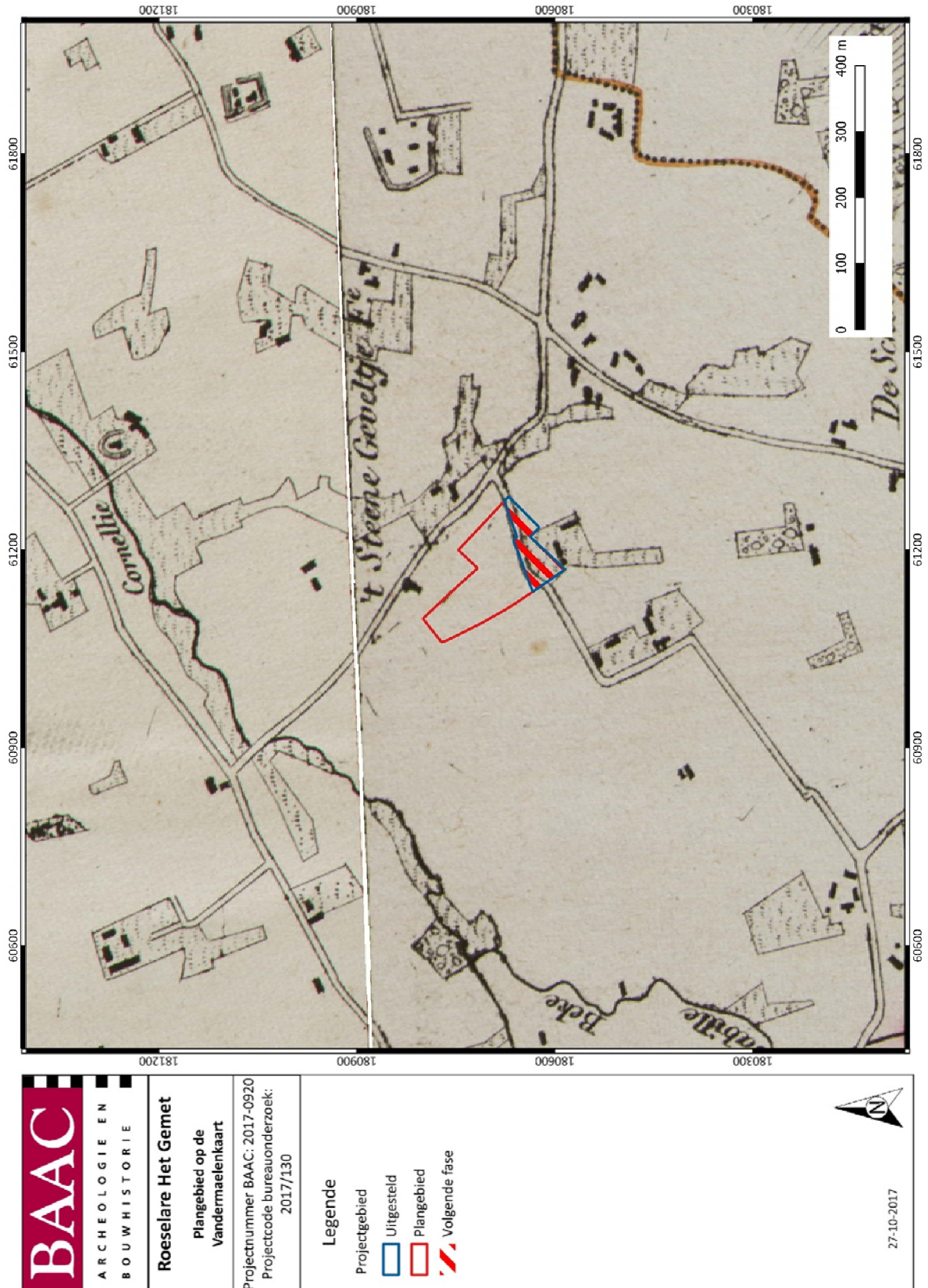

Figuur 11: Situering van het onderzoeksterrein op de Poppkaart²⁴

²⁴ (GEOPUNT 2016d)

Figuur 12: Situering van het onderzoeksterrein op de Atlas der Buurtwegen

Figuur 13: Situering van het onderzoeksterrein op de Vandermaelenkaart²⁵

²⁵ (GEOPUNT 2016c)

2.3 Archeologische data

2.3.1 Centrale Archeologische Inventaris

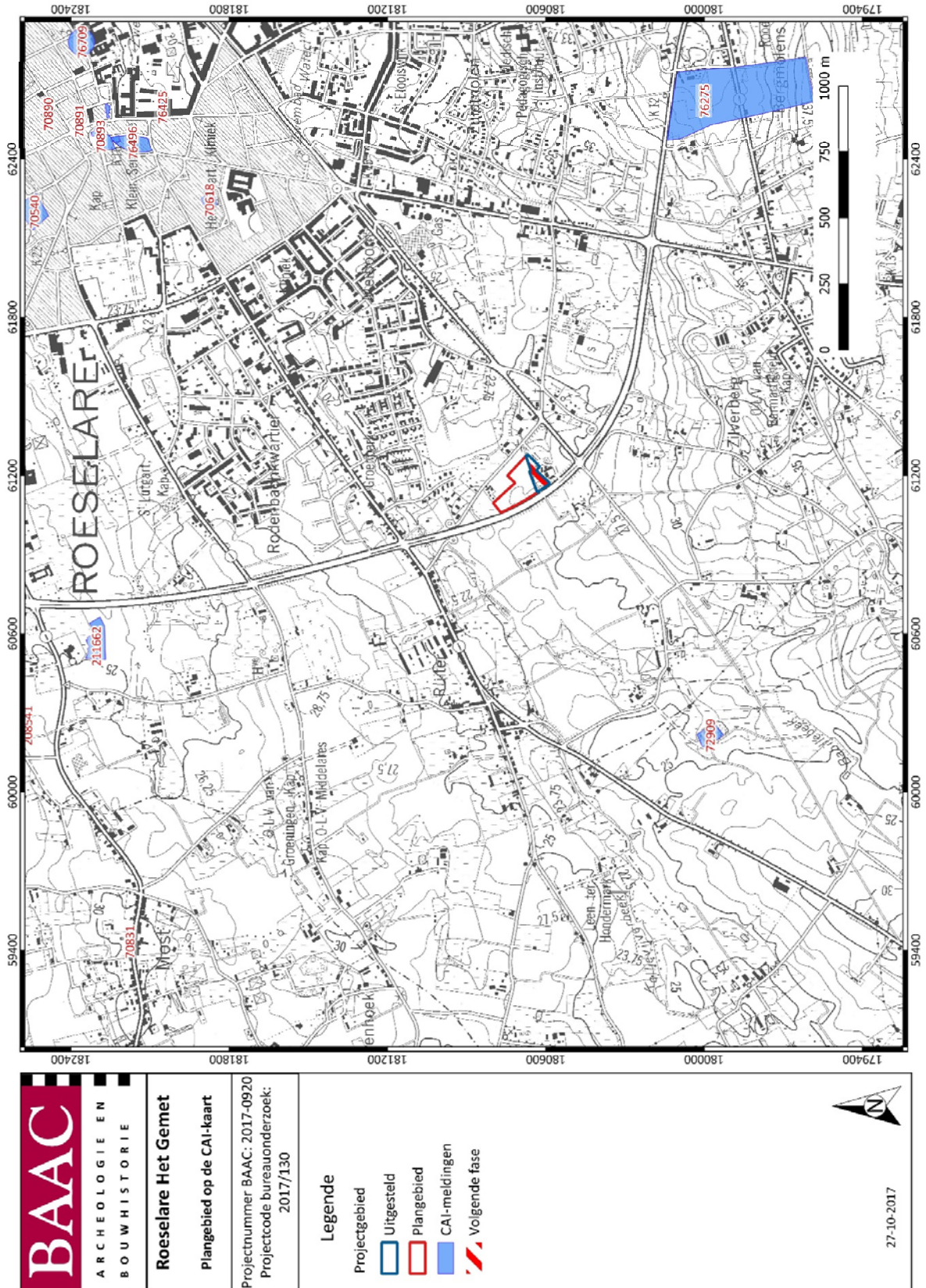
De Centrale Archeologische Inventaris is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt een inschatting maken over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied. Voor het plangebied zelf 'Roeselare Het Gemet' zijn geen archeologische waarden gekend. In de directe omgeving zijn een aantal waarden gekarteerd (Figuur 14)²⁶.

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.

CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
72909	LATE MIDDELEEUWEN: SITE MET WALGRACHT
70831	LATE MIDDELEEUWEN: SITE MET WALGRACHT
208541	STEENTIJD: LITHISCH MATERIAAL VROEG-ROMEINSE TIJD: GEÏSOLEERDE HOUTSKOOLRIJKE SPOREN LATE MIDDELEEUWEN: WOONERF: AARDEWERK, MAALSTEEN, MUNTEN NIEUWE TIJD: GREPPELS EN POELN, WOONERF (HOF TER BIEST) NIEUWSTE TIJD: WOI: INSLAGKRATERS, ARTILLERIEGRANATEN, MUNITIE (BEVRIJDINGSOFFENSIEF OKTOBER 1918)
211662	LATE MIDDELEEUWEN: GREPPEL EN GRACHT, ROOD GEBAKKEN AARDEWERK NIEUWSTE TIJD: WOI: VERSTERKING: LOOPGRAVEN, INSLAGEN OBUSSEN
76275	STEENTIJD: PALEOLITHICUM/ VROEG-MESOLITHICUM: LITHISCH MATERIAAL NEOLITHICUM: GESTEELDE PIJLPUNTEN, FRAGM. GEPOLIJSTE BIJLEN FINAAL-NEOLITHICUM: GEBOUW PLATTEGROND: PAALSPOREN, HUMEUZE GRONDVERKLEURINGEN, SCHERVEN LITHISCH MATERIAAL ROMEINSTE TIJD: TERRA SIGILLATA, DOLIUM, KRUIKAMFOOR, MORTARIUM
76707 (KASTEEL VAN STERREBOS)	STEENTIJD: DUIMNAGELSCRABBERS, GEWONE SCHRABBER, TSJONGERSPITS NIEUWE TIJD: BOUWCERAMIEK, SCHERVEN, STEENGOED, MUNTEN, BANDELIERSLUITING, SCHOENGESP, VISLODEN NIEUWSTE TIJD: MODERNE TIJD: MUNTEN

²⁶ (CAI 2017)

	WOI/ WOII: GEWEERPATRONEN, SPRINGTUIGEN, ONTSTEKER
70540	MIDDEN-ROMEINSE TIJD: MESHEFT IN DE VORM VAN BUSTE MINERVA IN BRONS
70890	MIDDELEEUWEN: AARDEWERK (ONBETROUWBARE CONTEXT)
70891 (HALLEVESTEN)	LATE MIDDELEEUWEN: FUNDERINGEN BELFORT EN ROESELARSE HALLE NIEUWE TIJD: MAJOLICA, GRAIS, PIJPFAGMENTEN (LAATMIDDELEEUWS TOT 17DE EEUWS), BOUWMATERIAAL (BAKSTENEN, TEGELS, SCHALIE)
76709	NIEUWSTE TIJD: 20STE EEUW: PIJPENKOP, STEENGOED, HOUTEN BEELDJE (TROMMELAAR AFRIKAANSE STIJL), VERBRAND GRONDSPoor
70893 (SINT-MICHIELSKERK)	MIDDELEEUWEN: OORSPRONKELIJKE MIDDELEEUWE KERK, ENKEL TORENBASIS BEWAARD
76496	LATE MIDDELEEUWEN: STORTPAKKET: 14DE EEUWE ARCHAEOLOGICA, BAKSTEENFUNDERINGEN MUNTEN (1322 TOT 1691) AARDEWERK (O.A. INKTPOTTEN IN GEGLAZUURD AW) RIJK VERSIERD MESSENHEFT
76425	STEENTIJD: NEOLITHICUM: GEPOLIJSTE BIJL LATE MIDDELEEUWEN: STORTPAKKET 14DE EEUW: SCHERVEN EN DIERLIJK BOT NIEUWE TIJD: 17DE EEUW: BAKSTENEN WATERPUTTEN MET DAARBOVEN BAKSTEENMUREN (BOOGVORMIG METSELWERK) GEFUNDEERD OP INGEHEIDE PALEN, POSTMIDDELEEUWSE LEDERFRAGMENTEN (SCHOENZOLEN EN RIEMPJE) EN AARDEWERK
70618	ROMEINSE TIJD: POTJE UIT AARDEWERK: INHEEMS REDUCEREND GEBAKKEN

Figuur 14: CAI-kaart van het onderzoeksgebied met de archeologische vindplaatsen in de omgeving²⁷

²⁷ (CAI 2017)

2.3.2 Ander archeologisch onderzoek in de omgeving

Rondom Roeselare hebben verschillende opgravingen in dezelfde landschappelijke situatie als het plangebied aan Het Gemet plaatsgevonden. Een eerste voorbeeld is het onderzoek Roeselare Haven in de Mandelvallei, aan de Zwaaiekomststraat.²⁸ Tijdens deze opgraving (van 1986 tot 1992) zijn o.a. twee Romeinse dakpanovens, op de hoger gelegen zandrug, aan het licht gekomen. Dit is echter slechts hypothetisch. De mogelijkheid bestaat ook dat het enkel om één enkele oven gaat. In de onmiddellijke omgeving van de ovens zijn sporen van Romeinse bewoning en een aantal brandrestengraven uit de eerste helft van de 1e eeuw aangetroffen. Vijf houten waterputten hebben tijdens de opgraving een groot aantal goed bewaarde gebruiksvoorwerpen opgeleverd. Naast de vele Romeinse getuigenissen zijn eveneens tientallen silexartefacten uit het (epi-)paleolithicum, het mesolithicum en het neolithicum gevonden²⁹.

Een tweede onderzoek, Roeselare Vloed, aan de Krommebeek, toont de aanwezigheid van menselijke aanwezigheid aan vanaf de steentijd. In en rond het beekdal is een klein aantal vuursteenartefacten aangetroffen. De spreiding ervan getuigt van menselijke activiteiten. De sporen die in de metaaltijden te dateren vallen getuigen niet van bewoning maar van het landgebruik. De oudste bewoningssporen bestaan uit verschillende huisplattegronden en enkele bijgebouwen en zijn te dateren in de Romeinse tijd. De structuren concentreren zich in twee bewoningkernen op de overgang tussen de lager en hoger gelegen delen. Tijdens de middeleeuwen en ook de nieuwe tijd verhuist de bewoning naar steeds hoger gelegen delen.³⁰ Niet ver hiervan, langs de Onledebeek te Roeselare, zijn tijdens proefsleuven³¹ en een opgraving³², langs de beekvallei, Romeinse en middeleeuwse bewoningssporen aangetroffen. Er zijn eveneens Romeinse brandrestengraven en verschillende houtskoolmeilers aan het licht gekomen.

Tijdens twee recente sleuvenonderzoeken, door BAAC en Ruben Willaert uitgevoerd, in Roeselare Honzebroekstraat en in Hooglede Honzebrouckstraat, zijn verschillende houtskoolmeilers aan het licht gekomen. Tijdens het onderzoek, door Ruben Willaert uitgevoerd, is aangetoond dat de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksterrein deel uitmaakt van een extensieve houtskoolproductiezone. De – voorlopige – resultaten van het onderzoek wijzen uit dat er geen systematiek zit in de inplanting van de individuele meilers. Hoe de productie ruimtelijk en chronologisch georganiseerd is, blijft voorlopig onduidelijk.³³

In Izegem, ten zuidoosten van Roeselare, is in 2016 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door BAAC. Een groot aantal sporen is gelinkt aan het extensieve landgebruik tijdens de late middeleeuwen en nieuwe tijd. Rondom de aanwezige bebouwing zijn de restanten van recente graafwerken blootgelegd. De meest interessante sporen zijn twee enclosgreppels uit de late ijzertijd tot Romeinse periode. Sporen van een nederzetting zijn niet aan het licht gekomen.³⁴

Net buiten de Roeselaarse ring is door GATE een proefsleuvenproject uitgevoerd tijdens hetwelk een vermoedelijk Romeinse houtskoolmeiler en sporen uit de post-middeleeuwse periode zijn aangetroffen. Dit onderzoek heeft geen vervolg gekend.³⁵

Er is ook sprake van een aantal bekrachtigde archeologienota's.

²⁸ (CLERBAUT & GODERIS 2016)

²⁹ (CLERBAUT 2016)

³⁰ (Mostert n.d.)

³¹ (DECONYNCK & et al. 2015)

³² (HAZEN 2016)

³³ (DEMOEN & FREDRICK 2016)

³⁴ (DEMOEN & SCHELLENS 2016)

³⁵ (LALOO et al. 2015)

a) Roeselare - Schiervelde

De archeologienota, uitgevoerd door ArcheoPro (september 2016), handelt over een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag voor een nieuw zwembadcomplex langs de Diksmuidesteenweg te Roeselare, dit is 2,2 km ten noorden van het plangebied 'Roeselare – Het Gemet'. Uit het bureauonderzoek bleek dat de kans reëel is dat er binnen het plangebied vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars en nederzettingsresten van landbouwers aangetroffen kunnen worden. Op basis van het bureauonderzoek werd een hoge verwachting opgesteld voor vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars. Voor nederzettingsresten vanaf het neolithicum tot en met de nieuwe tijd en sporen van begraving vanaf de bronstijd tot en met de volle middeleeuwen werd een middelhoge trefkans toegekend, voor nederzettingsresten uit de nieuwste tijd werd een lage verwachting opgesteld. Gezien de hoge en middelhoge verwachting kunnen archeologische resten niet worden uitgesloten binnen het plangebied. Naar aanleiding daarvan werd een landschappelijk booronderzoek geadviseerd. Uit het landschappelijk booronderzoek bleek echter dat de ondergrond reeds diep verstoord werd bij de aanleg van een parking. In één boring werd nog een restant van een oorspronkelijke bouwvoor aangetroffen. Er wordt van uitgegaan dat ter hoogte van deze boring depressies hebben gelegen in het microreliëf en dat de originele bodemopbouw daardoor nog deels bewaard zijn gebleven. Doordat de intacte zones echter puntlocaties zijn en de rest van het onderzoeksterrein verstoord is, worden archeologische resten niet langer verwacht. Er werd bijgevolg geen vervolgonderzoek geadviseerd.³⁶

b) Roeselare - Veldbosstraat

Op een afstand van 1,5 km ten noorden van het projectgebied 'Roeselare – Het Gemet' bevindt zich langs de Veldbosstraat een terrein waarvoor Monument Vandekerckhove een bureaustudie uitgevoerd heeft in oktober 2016. Op basis van archeologisch onderzoek in de omgeving en de gunstige ligging van het onderzoeksterrein op een uitloper van een heuvelrug werd geconcludeerd dat het plangebied een zekere archeologische waarde kan hebben en dat de gegevens van een archeologisch onderzoek kunnen leiden tot een kennisvermeerdering over de al dan niet aanwezige menselijke activiteiten op het terrein en de omliggende gebieden in het verleden. Bovendien zal een eventuele archeologische site over het algemeen goed bewaard zijn gezien de bodemopbouw.³⁷ Om het archeologisch potentieel te kunnen inschatten, is verder vooronderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd door middel van proefsleuven. Dit heeft verschillende greppels en houtskoolmeilers opgeleverd.³⁸

³⁶ (CRUZ et al. 2016)

³⁷ (ACKE et al. 2016)

³⁸ (ACKE et al. 2017)

2.4 Archeologische verwachting

In volgende paragraaf worden de resultaten van het bureauonderzoek gesynthetiseerd tot een concrete archeologische verwachting voor het onderzoeksterrein. Het bureauonderzoek bracht volgende relevante elementen aan het licht:

- **Paleolandschappelijke ligging:** het plangebied is gelegen op de uitloper van een heuvelrug, meer bepaald op de overgangszone tussen de Zilverberg en de Roeselaarsebeek. Het projectgebied zelf ligt in een laag en vlak gebied en niet op de helling van een heuvelrug.
 - De tertiaire afzettingen maken deel uit van het Lid van Kortemark (Formatie van Tielt) en hebben een zandige tot kleiige textuur (mariene oorsprong).
 - De Quartaire laag wordt gevormd door twee verschillende afzettingen. 1) zandige tot zandlemige eolische afzettingen met mogelijk een alternatie van zand- en siltlagen. 2) zandig tot kleiig materiaal van minder dan 1,2 m dik. Deze lagen bestaan uit eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan.
- **Bodem:** in en rond het plangebied hebben altijd intense landbouwactiviteiten plaatsgevonden. Volgens de bodemkaart wordt het terrein gekarteerd als verschillende gunstige bodemtypes:
 - Pcc: matig droge zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Geschikt voor alle akkerlandteelten en weiland en zeer geschikt voor extensieve tuinbouw en fruitteelt.
 - Ldc: matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Goede akkerlandgronden en mits drainering geschikt voor alle teelten. Eveneens uitermate geschikt voor weiland.
 - Eep(o): sterk gleyige kleibodem zonder profiel. Geschikt voor weiland (zodevertrapping komt veel voor) en populieraanplant. Zeer ongeschikt voor akkerland.
 - W-Pdc: matig natte lichte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Geschikt voor alle akkerlandteelten en goed voor weide.
- **Bodemgebruik/cartografische bronnen:** het projectgebied werd afwisselend gebruikt als weiland en akkerland. Op de percelen heeft voor zo ver bekend nooit bebouwing gestaan. Dit duidt op een betere bewaring van het potentieel aanwezige archeologische erfgoed in de bodem.
- **CAI:** De CAI wijst in de nabije omgeving van het onderzoeksterrein op verschillende archeologische vindplaatsen. Het merendeel bestaat uit meldingen van middeleeuwse sites tot en met de nieuwste tijd. Hier en daar komen ook vuursteenvindplaatsen voor, sites uit de metaaltijden en Romeinse periode zijn minder vertegenwoordigd, afgezien van de houtskoolmeilers die meestal gedateerd kunnen worden tijdens de overgang tussen de late IJzertijd en de vroeg-Romeinse periode.

Het projectgebied *Roeselare – Het gemet* is gelegen nabij een hoogte, maar ligt zelf in een laag en vlak gebied en niet op de helling van de nabijgelegen Zilverberg. Integendeel, het is gelegen op de rand van het dal van de Roeselaarsebeek. De rivieren ten noorden van het projectgebied zijn natuurlijke beken die minstens vanaf het begin van de 18^e eeuw aanwezig zijn in het landschap. Voor de oudere periodes bestaan geen kaarten waardoor het niet mogelijk is met zekerheid te zeggen vanaf wanneer deze beken aanwezig waren. Indien deze aanwezig waren tijdens de oudere periodes zouden deze relevant zijn voor de inschatting van het steentijdpotentieel. Dergelijke locaties waren zeer aantrekkelijke

nederzettingslocaties voor jager-verzamelaars. Er bestaat dus de mogelijkheid op hoog steentijdpotentieel.

Voor de **metaaltijden** en de **Romeinse tijd** zijn zeer weinig historische en archeologische bronnen voorhanden met betrekking tot het plangebied. In de ruimere omgeving komen geen sporen, structuren of vondsten voor die met deze periodes in verband gebracht kunnen worden. Het is echter niet omdat weinig informatie beschikbaar is en de CAI geen melding maakt van archeologische vindplaatsen voor deze periodes dat ze niet aanwezig kunnen zijn binnen het plangebied. Het schijnbaar ontbreken van dergelijke archeologische vindplaatsen kan echter enerzijds een gevolg zijn van het gebrek aan systematisch archeologisch onderzoek in de regio, anderzijds is het eveneens mogelijk dat de CAI hier (nog) geen melding van maakt. De verwachting voor ijzertijd en Romeinse tijd worden bijgevolg gemiddeld ingeschat.

Tijdens de **late middeleeuwen** werd het gebied sterk ontwikkeld. De typerende inrichting van het landschap in de late middeleeuwen (vele hoevesites al dan niet met walgracht en uitgebreide perceelstructuur met heggenlandschap) getuigt van een verregaande exploitatie in de omgeving, waardoor sporen uit de late middeleeuwen, mogelijk vroeger, verwacht mogen worden. Door de grote aanwezigheid van hoeves rondom het plangebied is de kans echter klein dat die specifieke archeologische waarden ook binnen het plangebied zelf zullen voorkomen. Aangezien het projectgebied nooit bebouwd is geweest, zullen laat middeleeuwse sporen, gerelateerd aan de ontginning en ontwikkeling van het landschap in de middeleeuwen, hoogstwaarschijnlijk enkel off-site voorkomen. Op basis van de CAI-gegevens en de historische kaarten kan geconcludeerd worden dat het plangebied een laag potentieel heeft voor de aanwezigheid van rurale nederzettingslocaties uit de middeleeuwen.

Op basis van het raadplegen van de historische bronnen en de centraal archeologische inventaris is de **archeologisch verwachting** voor dit plangebied **hoog**. In de nabije omgeving werden immers meerdere archeologische waarden, daterend uit de steentijden - nieuwe tijd aangetroffen. Van bebouwing is er volgens de historische kaarten geen sprake. Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan bijgevolg niet met zekerheid gezegd worden of structuren zullen aangetroffen worden. Bovendien is de bodem van het plangebied nog niet op grote diepte verstoord, waardoor de kans bijzonder groot is dat het bodemarchief intact is en er dus een hoge waarnemingsgraad kan zijn. Het is dan ook van uitzonderlijk belang dit plangebied verder te onderwerpen aan onderzoek om de aan/afwezigheid van archeologische sporen te bevestigen. Voor de oudere perioden (steentijden – metaaltijden - Romeinse periode) is niets voorhanden wat betreft historische bronnen die relevant zijn voor het plangebied. De enige manier om definitief uitsluitsel te brengen over het al dan niet aanwezig zijn van archeologische resten is om dit daadwerkelijk op het terrein te toetsen door middel van een **archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem**.

3 Methode en vraagstelling

In dit hoofdstuk wordt eerst de toegepaste methodologie geschetst (werkwijze, planning, aanpak, strategie van het veldwerk). Daarna bespreken we kort de strategie van de uitwerking.

3.1 Veldwerk

De prospectie met ingreep in de bodem bestond uit een standaard proefsleuvenonderzoek waarbij de methode van continue sleuven werd gebruikt. Parallele ononderbroken proefsleuven werden aangelegd over het volledige perceel (rekening houdend met de toekomstige bouwplannen), waarbij de afstand tussen de proefsleuven niet meer dan 15 m bedroeg. Hierbij werd ca. 10% van het terrein geprospecteerd door middel van proefsleuven en ca. 2,5% door middel van kijkvensters en/of dwarsleuven. De zijden van de kijkvensters waren maximaal de afstand tussen twee sleuven en voldoende groot om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

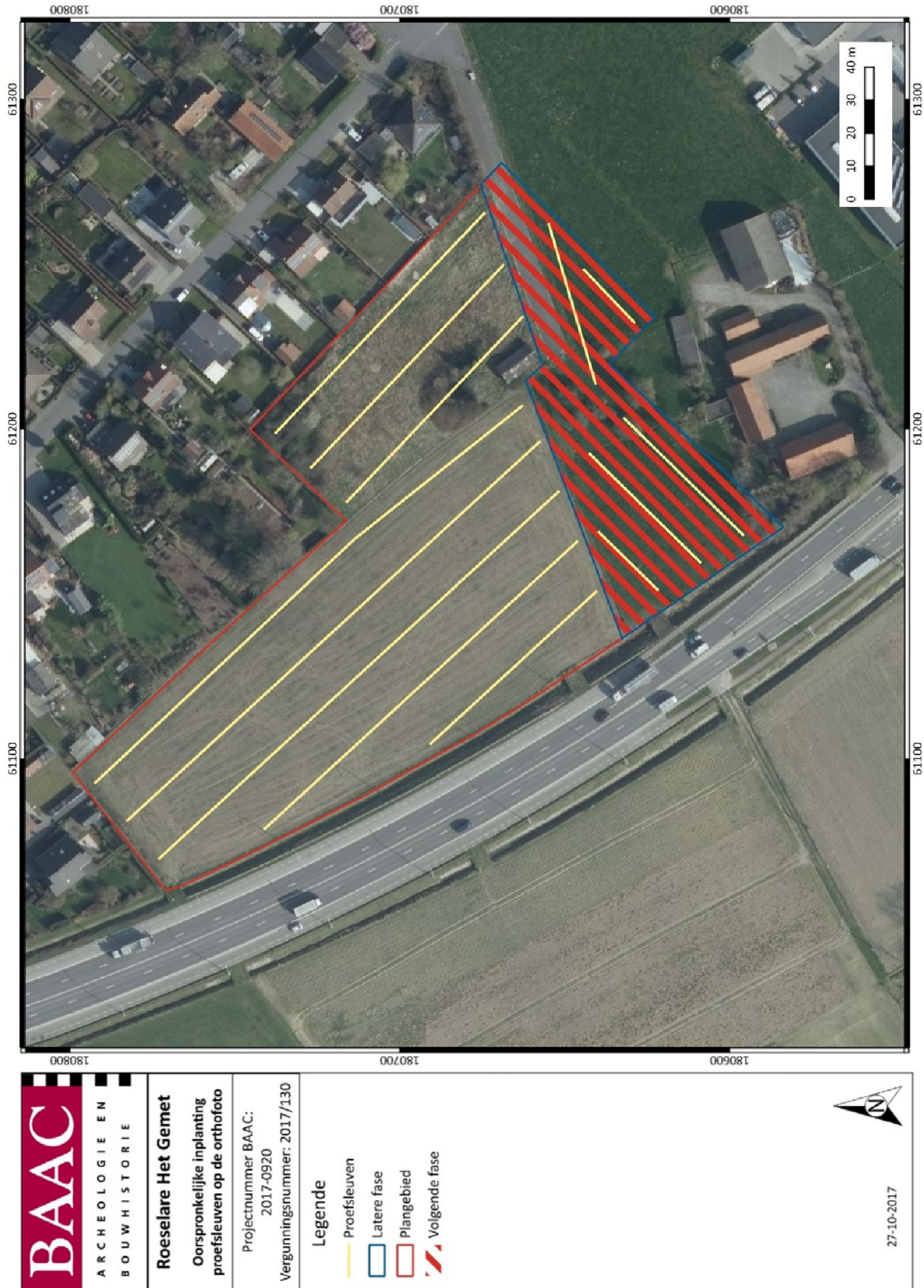
Bij de inplanting van de sleuven werd rekening gehouden met de topografie van het onderzoeksterrein. Zo zijn de sleuven georiënteerd volgens de helling van het terrein. Op deze manier maken de sleuven een transect op het landschap.

Het oorspronkelijke sleuvenplan werd opgesteld binnen het ca. 20.153m² groot onderzoeksgebied (Figuur 15). Er werden in totaal 13 sleuven ingepland. De acht sleuven die zich uitstrekken over het noordelijke en het centrale deel van het onderzoeksgebied hebben een noordwest-zuidoost oriëntatie. De overige vijf sleuven in het zuidelijke gedeelte staan haaks op deze sleuven, dit wil zeggen dat ze noordoost-zuidwest georiënteerd zijn. Alle proefsleuven samen waren goed voor een oppervlakte van 2.072,99 m². Hierbij zou dus 10,3% van het plangebied onderzocht worden.

Na het opstellen van dit eerste sleuvenplan werd door de opdrachtgever beslist om het zuidelijke deel van het plangebied pas in een latere fase te laten ontwikkelen. Voor de zone die niet in deze fase ontwikkeld zou worden, werd dus geen archeologisch onderzoek ingepland en zou een nieuwe bouwaanvraag ingediend worden. In samenspraak met de bevoegde overheid werd overeengekomen om in deze fase alvast de gronden te onderzoeken die wel ontwikkeld zouden worden. De zuidelijke zone, die in een latere fase ontwikkeld zou worden, had een oppervlakte van 7.494 m². De oppervlakte die bijgevolg nog onderzocht diende te worden bedroeg zo 12.659 m².

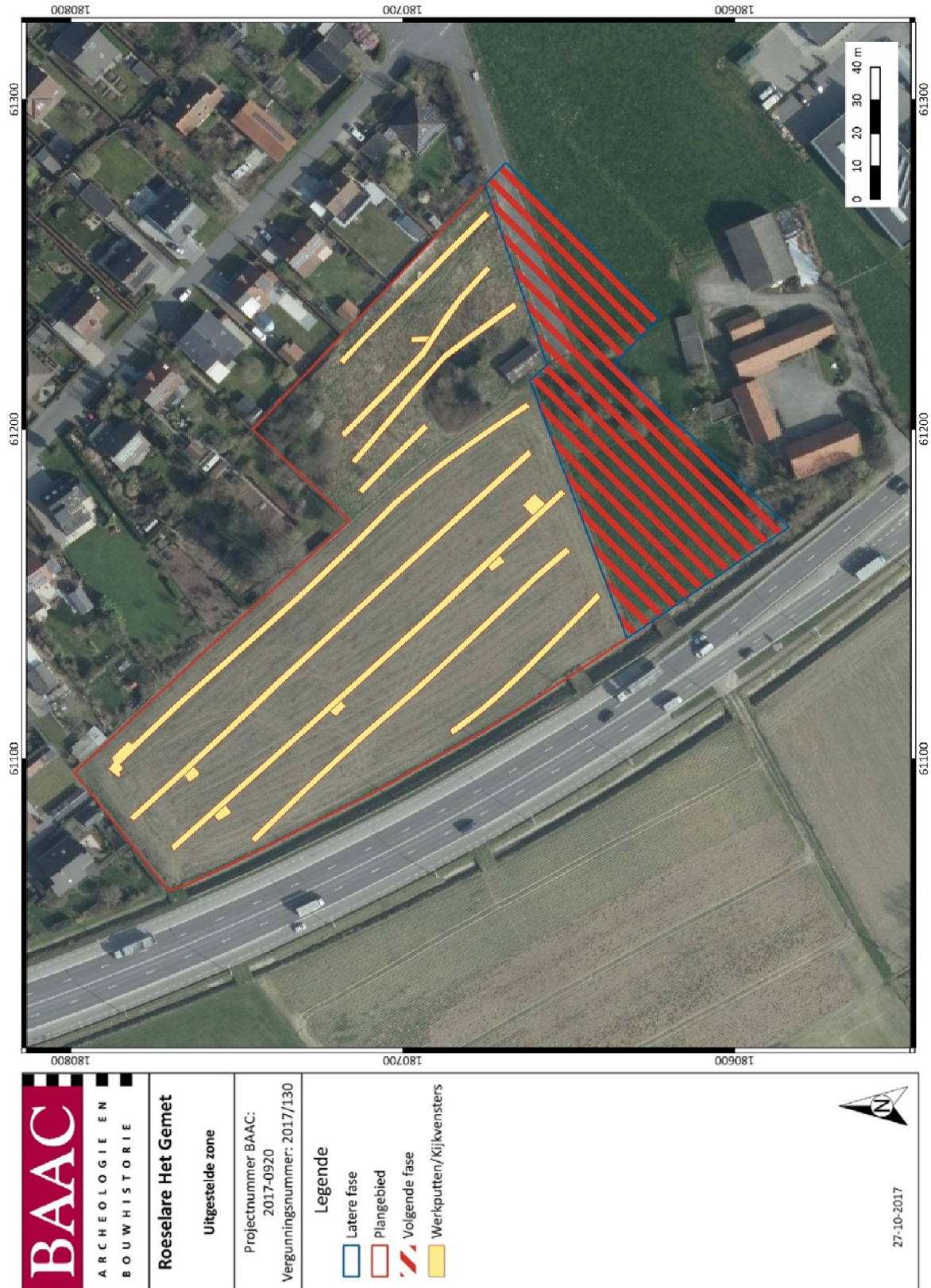
Het nieuwe sleuvenplan is zo goed als identiek aan het oorspronkelijke, enkel de noordoost-zuidwest georiënteerde proefsleuven in de zuidelijke zone van het plangebied vallen weg (Figuur 16). Na het berekenen van de oppervlaktes van overblijvende sleuven bleek de dekkingsgraad van 10% niet behaald. Om dit minimumpercentage te halen en tevens te beantwoorden aan de standaardvoorwaarden werd een extra sleuf aangelegd in de oostelijke zone (WP4). Deze sleuf is net zoals de andere proefsleuven noordwest-zuidoost georiënteerd, maar is iets korter.

Het resulterende sleuvenplan is zichtbaar op Figuur 16. Voor het noordelijke deel werd de originele inplanting van de sleuven gewoon behouden. Op het, kleinere, oostelijk deel van het projectgebied werd een aanvullende sleuf aangelegd om een voldoende dekkingsgraad te bekomen. Op deze manier werden binnen het ca. 1,3 ha groot onderzoeksgebied 1.776 m² (of 14%) onderzocht in 9 proefsleuven/werkputten. Er werden 6 kijkvensters aangelegd (in werkputten 2, 6 en 7). Zodoende bestond 13,5% van de totale oppervlakte uit sleuven en 0,58% uit kijkvensters. Het maaiveld bevond zich op een hoogte van gemiddeld 21,5 m +TAW en +23,5 m +TAW. Het vlak werd aangelegd op een gemiddelde diepte van 60 cm onder dit maaiveld.

Figuur 15: Oorspronkelijke inplanting proefsleuven binnen het plangebied op de orthofoto³⁹

³⁹ (AGIV 2016b)

Figuur 16: Effectieve inplanting proefsleuven en kijkvensters binnen het plangebied met de zone voor uitgestelde ontwikkeling⁴⁰

⁴⁰ (AGIV 2016b)

De sleuven zijn aangelegd met behulp van een kraan op rupsbanden van 21 ton met gladde graafbak van 1,80 m. In elke sleuf is machinaal één vlak aangelegd op het archeologisch relevante en leesbare niveau; dit onder begeleiding van minstens één archeoloog. Vervolgens is het vlak manueel bijgeschaafd, zodat de sporen het best zichtbaar zijn en meteen kunnen worden ingekrast.

Van alle sleuven zijn overzichtsfoto's gemaakt en van alle sporen ook detailfoto's. De sleuven en sporen zijn ingetekend door middel van een GPS van het type *Geomax Zenith 25* en gedocumenteerd aan de hand van beschrijvingen. Indien een spoor zich tegen de putwand bevindt, wordt het werkputprofiel opgeschoond om de relatie tussen het spoor en de bodemhorizonten te registreren. Sporen-, foto- en vondstenlijsten zijn digitaal geregistreerd in het veld. Gebruik makend van het programma *Qgis* is de verzamelde data van de opgravingsvlakken verwerkt tot een gedetailleerd en overzichtelijk grondplan.

Per proefsleuf is een diepere profielput aangelegd waarbij min. 60 cm van de moederbodem zichtbaar is. De locatie ervan staat in functie van het inzicht in de lokale bodemopbouw (en de diepte van verstoring). Bij elke profielput is de absolute hoogte van het (archeologisch) vlak en van het maaiveld genomen en op het plan aangeduid. Deze bodemprofielen worden opgemeten, opgekuist, gefotografeerd en beschreven per horizont op basis van de bodemkundige registratie- en beschrijvingsmethodes.

Meteen na afloop van het onderzoek zijn de proefsleuven gedicht om verdere degradatie en instabiliteit van het terrein te voorkomen. Dit gebeurt met instemming van RADAR en het Agentschap Onroerend Erfgoed.

3.2 Strategie voor de uitwerking

De basisuitwerking van het onderzoek en de rapportage van de onderzoeksresultaten gebeuren alle door BAAC Vlaanderen conform de minimumnormen en de bijzondere voorwaarden bij de prospectie met ingreep in de bodem. De basisuitwerking van het onderzoek omvat een beknopte omschrijving van alle sporen in een sporenlijst en het opstellen van een fotolijst, vondstenlijst en monsterlijst. De veldplannen van het vooronderzoek worden gedigitaliseerd en opgemaakt tot overzichtelijke kaarten. Deze basisuitwerking gebeurt aansluitend op het veldwerk. Na de basisuitwerking is het conceptrapport opgemaakt.

3.3 Wetenschappelijke vraagstelling

Volgens de bijzondere voorwaarden dienen minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Zijn er tekenen van erosie?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Is er sprake van een of meerdere begraven bodems?
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?

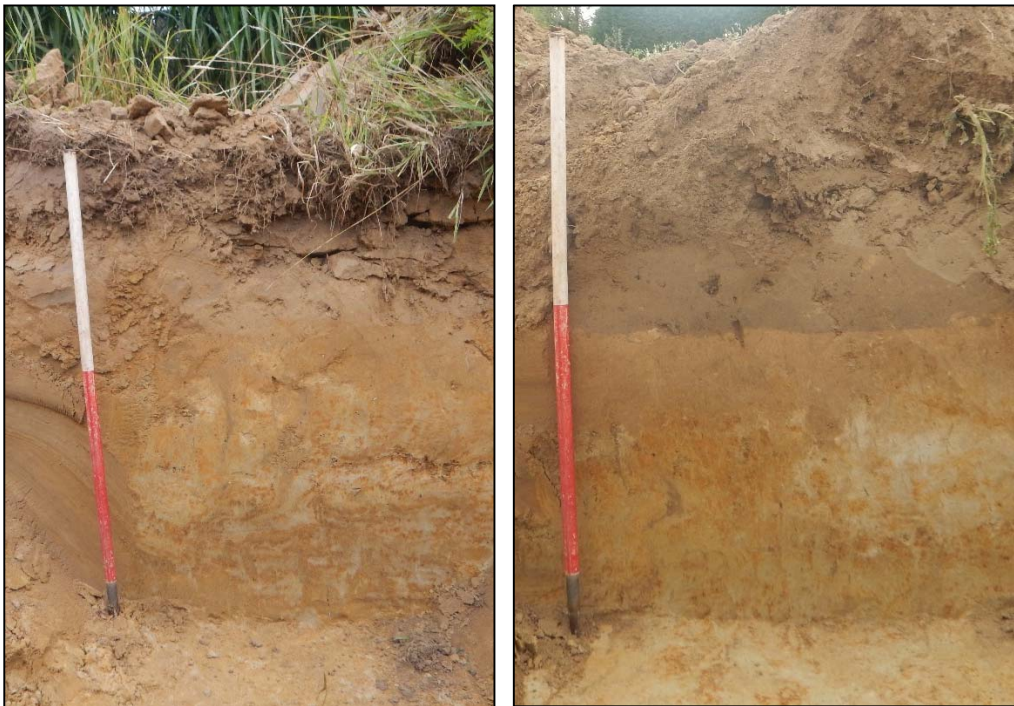
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten?
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologisch vindplaatsen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?
- Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen?
Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?

4 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het vooronderzoek besproken.

4.1 Bodem

In totaal werden voor het plangebied twee referentieprofielen gedocumenteerd (profielen: 1.2 en 6.2-Figuur 17). Daarnaast werden over het ganse plangebied ook nog twaalf standaardprofielen geregistreerd (Figuur 18). De referentieprofielen werden gezet in werkputten 1 en 6. In de volgende paragrafen wordt een kort overzicht gegeven van de resultaten van deze referentieprofielen. Gezien binnen het kader van een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem reeds een uitgebreid landschappelijk bodemonderzoek onder de vorm van landschappelijke boringen werd uitgevoerd, is het bodemonderzoek tijdens het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem eerder beperkt gebleven. De resultaten van beide onderzoeksfasen worden wel geconfronteerd in onderstaande paragrafen.

Figuur 17: Referentieprofielen 1.2 en 6.2⁴¹

Interpretatie referentieprofielen

Het plangebied wordt gekenmerkt door eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen voor. Het noordelijke en teven grootste deel van het projectgebied bestaat uit zandige tot zandlemige eolische afzettingen met mogelijk een alternatie van zand- en siltlagen. In het zuidelijke deel komt zandig tot kleilig materiaal voor van minder dan 1,2 m dik.

Op de bodemkaart staat het noordelijke deel van het terrein gekarteerd als matig droge zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Het centrale gedeelte van het plangebied staat aangeduid als een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. In het zuidwesten van het onderzoeksterrein komt een sterk gleyige kleibodem

⁴¹ © Baac Vlaanderen

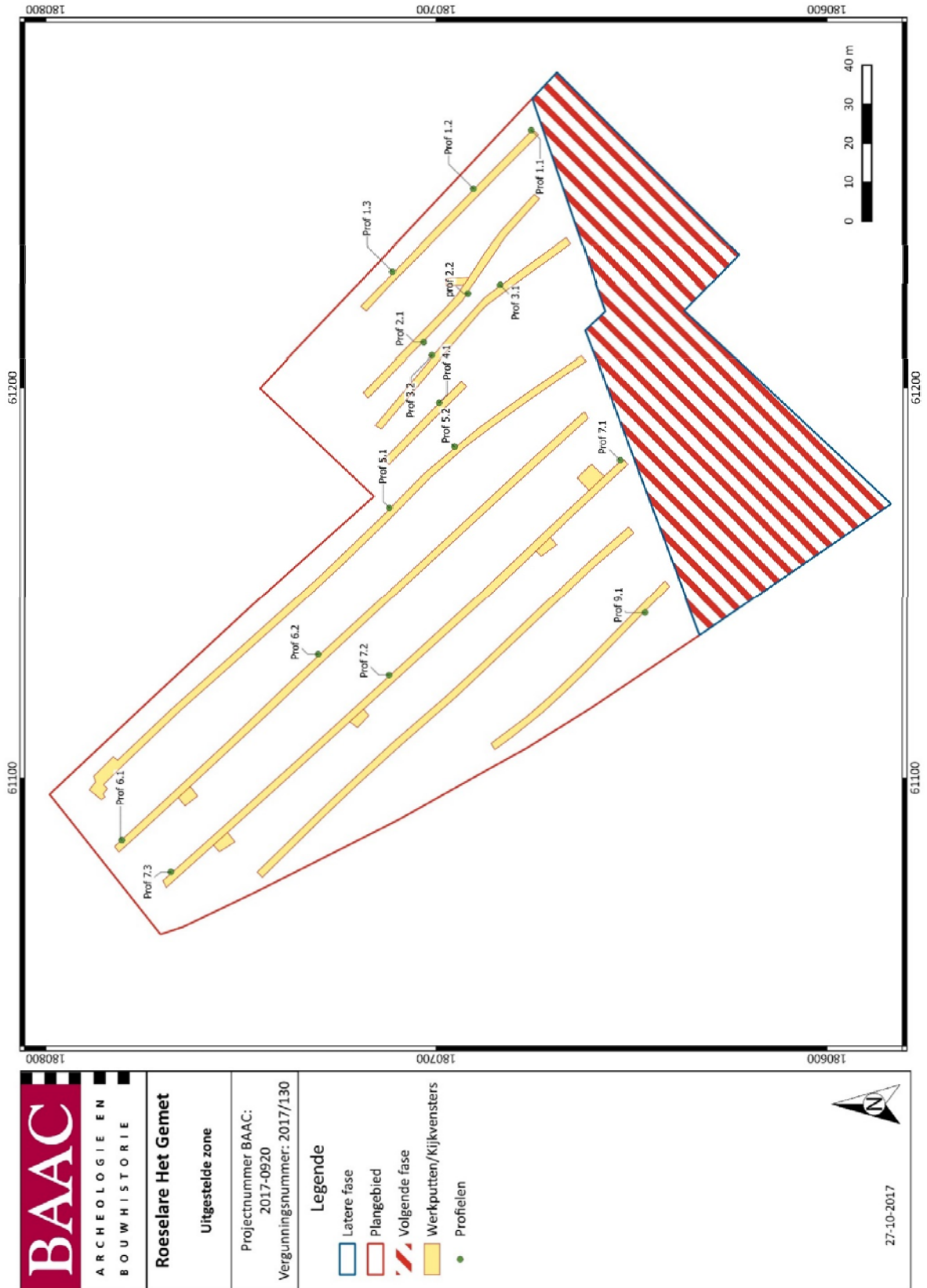
zonder profiel voor en tot slot staat het zuidoosten van het plangebied gekarteerd als een matig natte lichte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Omdat een deel van het plangebied niet gesleufd is, is enkel de Pcc en Ldc-bodem aangesneden. Voor beide bodemtypes is een referentieprofiel gezet.

In het referentieprofiel 1.2, centraal gelegen in WP1, kan onderverdeeld worden in drie bodemhorizonten. De Ap-horizont is ca. 50 cm dik en vrij zandig. Hieronder is een verbruiningslaag op te merken van ongeveer 15 cm dik. De verbruining is een geheel van chemische en biologische processen die leiden tot vertering en neerslag van ijzer omheen de zandkorrels of tot homogenisatie en vorming van moderhumus tussen de zandkorrels. Sporen die eventueel aanwezig in de bodemlaag aanwezig zijn worden ermee gehomogeniseerd en zijn zeer moeilijk tot niet te herkennen. Vaak zijn de archeologische sporen pas vast te stellen na het afgraven van de verbruiningslaag.⁴² In tegenstelling tot het profiel 6.2 is er geen scherpe aflijning tussen deze laag en de C-horizont door de bioturbatie. De grondwatertafel werd niet geregistreerd.

Referentieprofiel 6.2, in het midden van WP6, is onderverdeeld in drie bodemhorizonten. De bovenste bouwvoor, Ap-horizont, die ca. 50 cm dik is, wordt gekenmerkt door matig fijn zwak humeus zand. De Ap2/BW-horizont van ca. 20 cm dik heeft een verbruining, bioturbatie en beperkte mobilisatie van ferroen sesquioxiden. Hieronder bevindt zich de lemige C-horizont. Hierin zijn veel gleyverschijnselen en bioturbatie te herkennen. In dit profiel zijn minder gleyverschijnselen te herkennen dan in profiel 1.2. Ongeveer 15 cm onder de verbruining wordt de bodem zandiger. De grondwatertafel werd niet geregistreerd.

Samenvattend kan gesteld worden dat hoewel op de bodemkaart verschillende bodemtypes gekarteerd zijn, beide profielen zeer gelijkaardig zijn. In het plangebied was een bouwvoor (Ap-horizont) aanwezig van ca. 50 cm. Hieronder bevindt zich een verbruiningslaag met daaronder de lemige C-horizont met een zandige onderlaag.

⁴² (VAN KERKHOVEN et al. 2014)

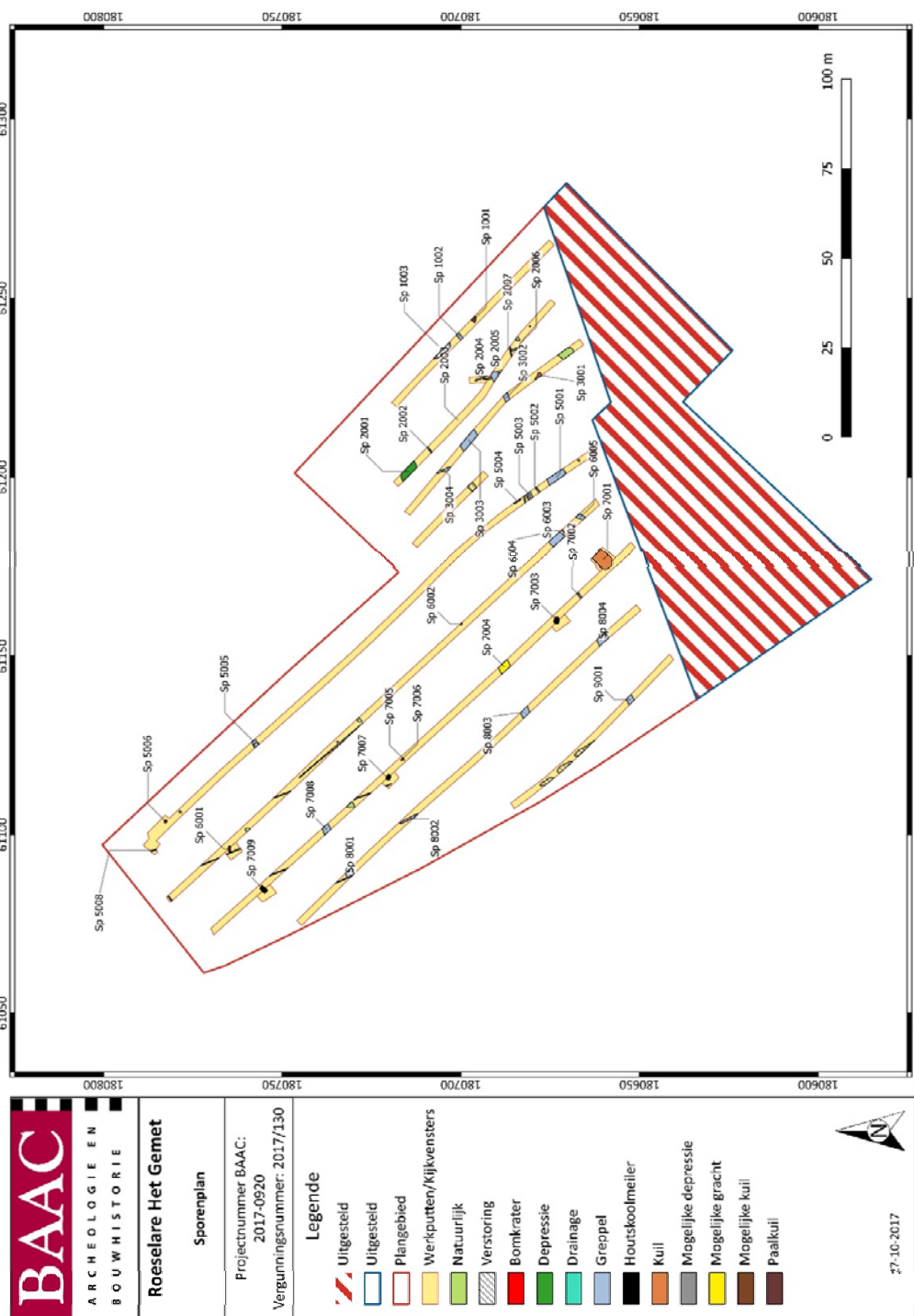

Figuur 18: Profielenplan

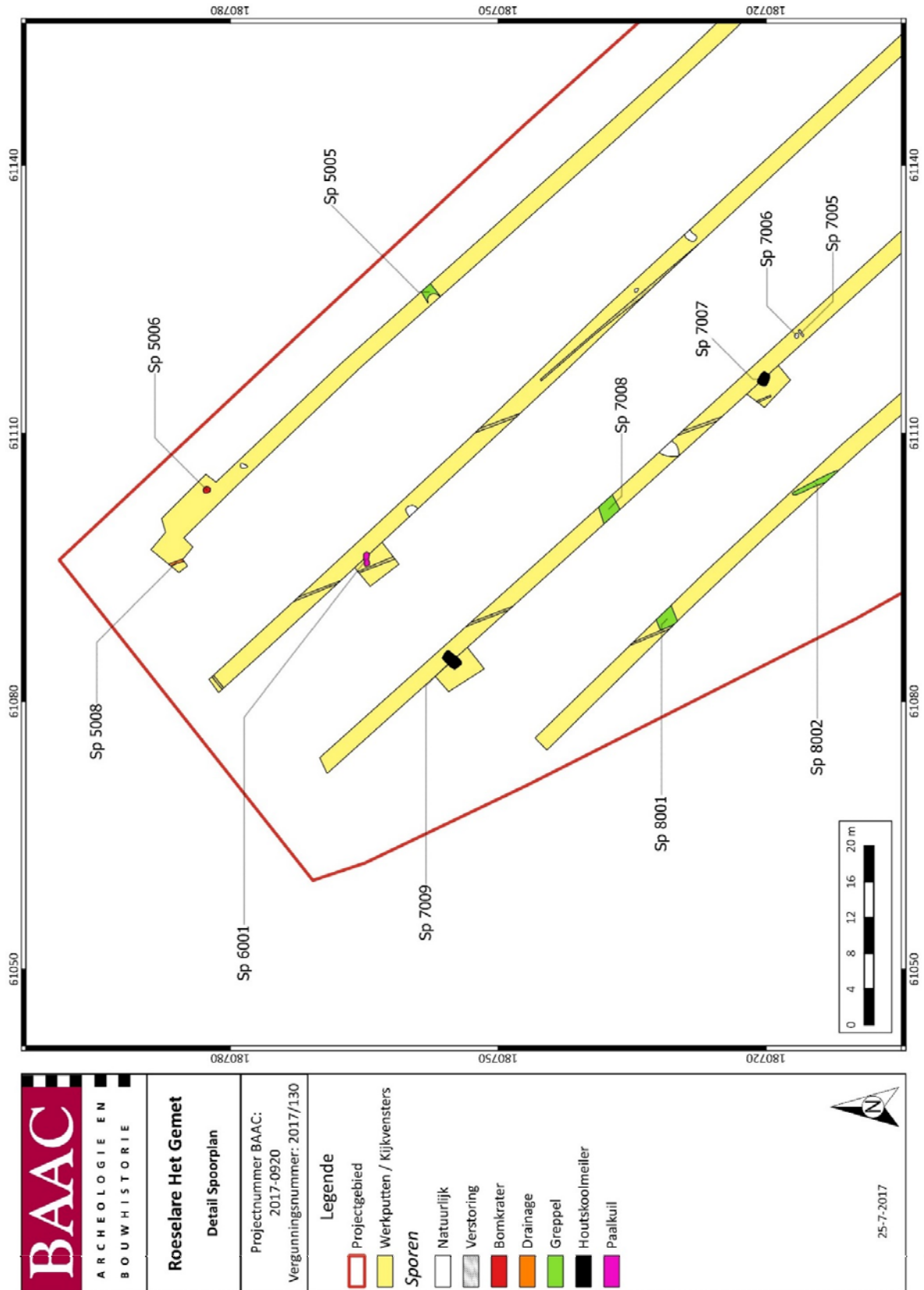
4.2 Spoorbeschrijving en interpretatie

4.2.1 Algemeen

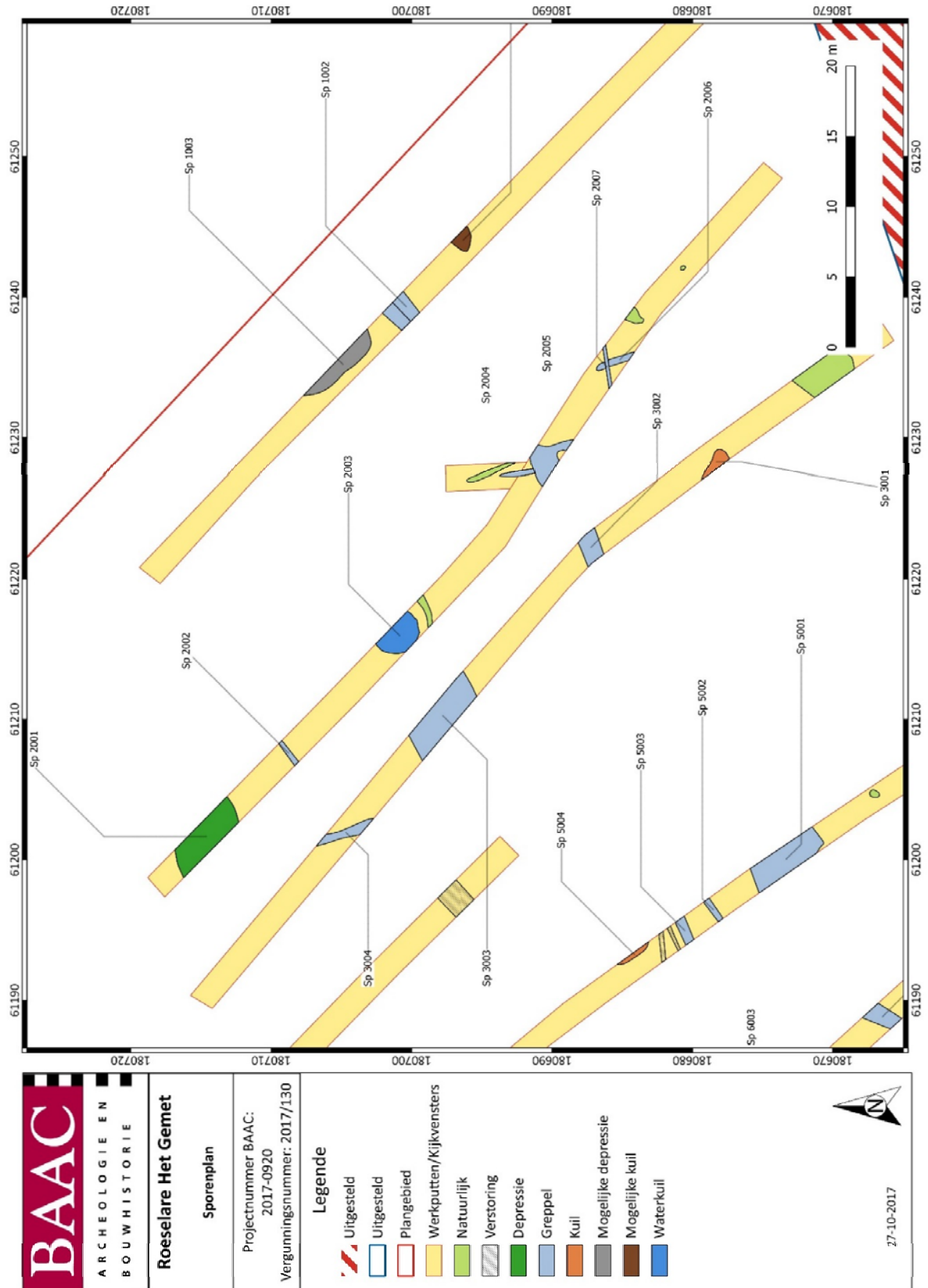
Tijdens de prospectie werden 9 proefsleuven en 6 kijkvensters aangelegd. Er werden in totaal 40 antropogene sporen aangetroffen, waaronder greppels, kuilen, depressies, een bomkrater, een waterput en houtskoolmeilers (Figuur 19). In het kader van de wetenschappelijke vraagstelling werden 9 van de 40 in het vlak aangeduide sporen gecoupeerd. Bijkomend werden enkele recente verstoringen en natuurlijke sporen aangesneden.

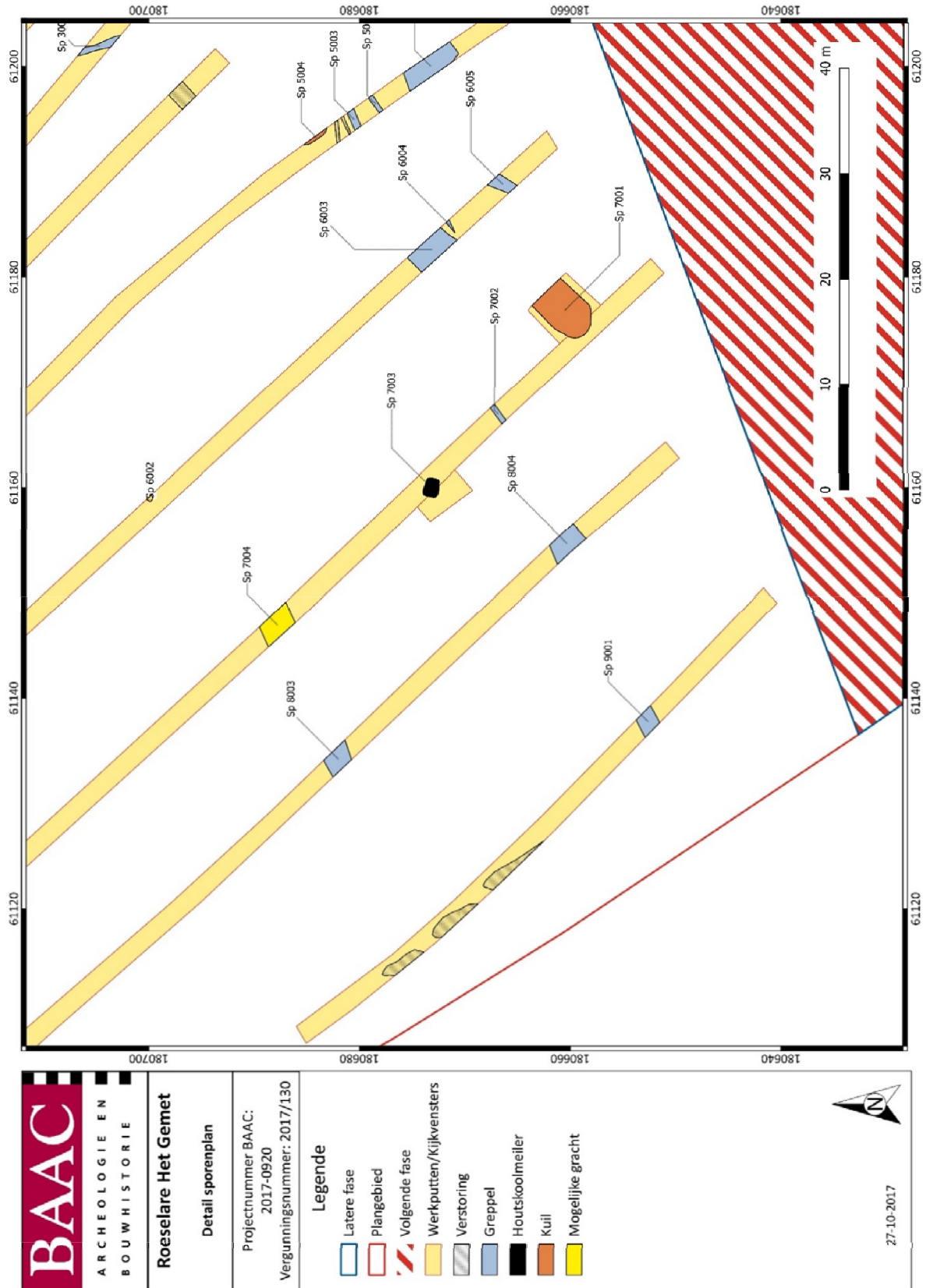
Figuur 19: Sporenplan

Figuur 20: Detail spoorplan: noordwestelijke zone

Figuur 21: Detail spoorplan zuidoostelijke zone

Figuur 22: Detail spoorplan: zuidwestelijke zone

4.2.2 Beschrijving en interpretatie van de sporen en structuren

De aangetroffen sporen kunnen onderverdeeld worden in sporen van antropogene aard en natuurlijke aard. Ten gevolge van het beperkt aantal daterende elementen werd gekozen voor een functionele opdeling. Alle sporen werden op het terrein ingekrast en ingemeten. Verder werden enkel de antropogene sporen opgenomen in de sporenlijst.

Natuurlijke sporen

Kuil

Spoor 1001 kenmerkt zich door een ovale vorm in het vlak en een heterogeen lichtbruin gevlekte vulling. Op basis van de vulling en de vorm zou het om een kuil kunnen gaan die een eerder natuurlijke oorsprong kende.

Depressies

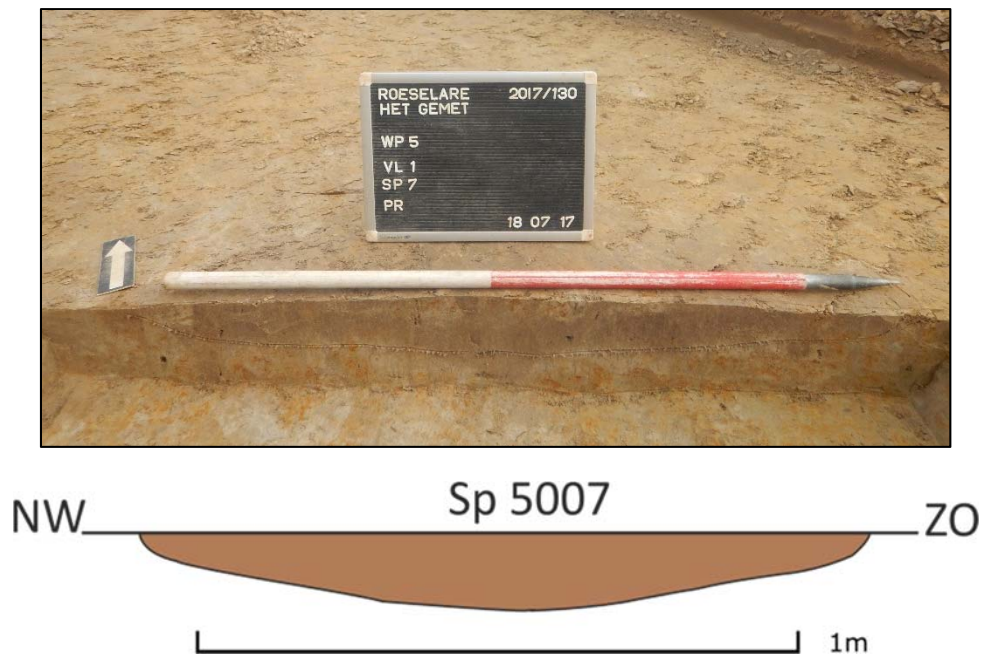
In twee verschillende werkputten zijn depressies gevonden (S2001 en 3003). Deze sporen zijn beiden 6m lang en onregelmatig van vorm. S2001 is lichtgrijs, bruin met ijzerconcretie en houtskool- en mangaaninclusies. S3003 bevat dezelfde inclusies maar is donkerder van kleur. In WP1 is eveneens een spoor aangetroffen dat mogelijks geïdentificeerd zou kunnen worden als depressie. Hieruit is een aardewerk vondst gekomen die in de volle tot late middeleeuwen gedateerd kan worden. Het spoor is ook ca. 6m lang en gelijkaardig in kleur en inclusies aan S2001. De drie sporen zijn geconcentreerd in de zuidoostelijke zone van het plangebied.

Eén spoor kan niet met zekerheid als depressie geïdentificeerd worden (S2003). Mogelijk gaat het over een waterkuil of een natuurlijke waterconcentratie. Dit spoor heeft een afgeronde vorm en is op het breedste punt 2.77 m groot. De vulling is heterogeen gevlekt en heeft een grijsbruine kleur. In de vulling bevinden zich ijzerconcreties en houtskoolspikkels. Bij de aanleg van het vlak is in het spoor een fragment grijs aardewerk aangetroffen. Dit dateert de toplaag van het spoor tussen het midden van de 11^e eeuw en de eerste helft van de 16^e eeuw. (Figuur 37)

Antropogene sporen

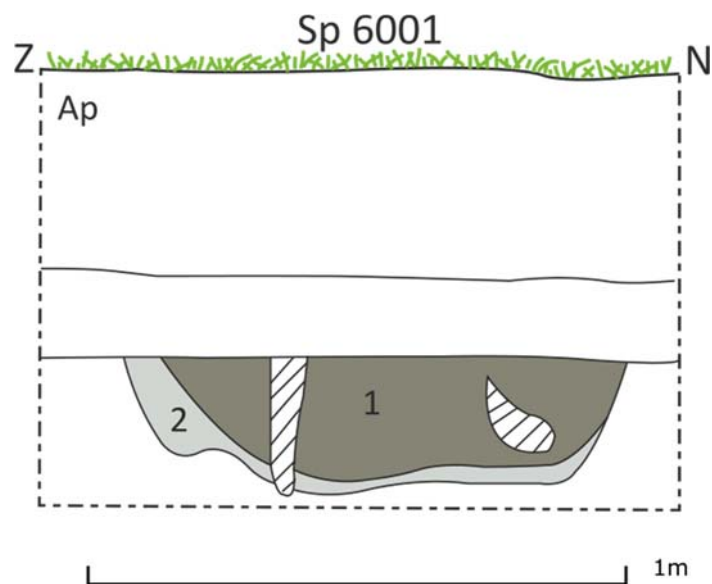
Kuilen

Doorheen de verschillende werkputten werden vijf kuilen aangetroffen. Spoor 5007 daarentegen is een kuil met een duidelijke antropogene oorsprong. De kuil heeft een homogene bruine, grijze vulling.

Figuur 23: Coupe op spoor 5007

Sporen 6002 en 6001 zijn beide kuilen met een zeer lichte, bruine vulling die zich typeerde door een aanzienlijke hoeveelheid houtskool. Bij spoor 6001 kan zelfs een donkerdere kern opgemerkt worden met een dichtere concentratie aan houtskool en ijzerconcretie. S6001 verdwijnt in de putwand waardoor een kijkvenster is aangelegd. In het vlak blijkt het spoor 1.60m lang en 0.6m breed. Het spoor is gecoupeerd ter hoogte van de putwand.

Figuur 24: Coupe S6001

S3001 is de enige kuil waar aardewerk uit is gekomen bij de aanleg van het vlak. De kuil heeft in het vlak een onregelmatige vorm. Het spoor verdwijnt in de putwand en is 2.5m lang en 1m breed. De vulling is bruingrijs en heterogeen met ijzerconcretie en inclusies van houtskool, mangaan en baksteen. In de kuil zijn twee aardewerkfragmenten aangetroffen. Één randfragment rood aardewerk en één wandfragment hoogversierd aardewerk. Het hoogversierd aardewerk kan gedateerd worden tussen de 13de en het begin van de 14de eeuw.

Verschillende houtskoolmeilers zijn aangetroffen bij het aanleggen van de proefsleuven. Deze worden hieronder besproken.

Figuur 25: Spoor 6002 in het vlak

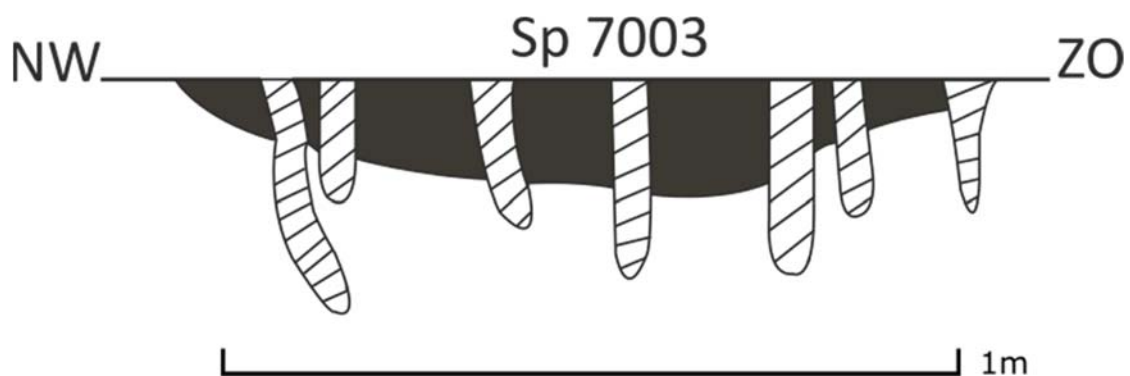

Figuur 26: Spoor 6001 in het vlak

Houtskoolmeilers

In WP7 zijn drie houtskoolmeilers aan het licht gekomen. De sporen zijn als houtskoolmeilers geïdentificeerd door hun afmetingen, vorm en houtskoolrijke vulling. De drie sporen verdwijnen in de putwand waardoor drie kijkvensters zijn aangelegd. De drie sporen zijn afgerond rechthoekig in het vlak. Allen zijn gecoupeerd en bemonsterd.

S7003 is 1.7m lang en 1.4m breed. In de coupe blijkt dat het spoor 16cm diep is en bestaat uit een donkergrijze laag met zeer veel houtskool. Door een groot aantal bioturbaties is het moeilijk om een duidelijke aflijning uit te maken.

Figuur 27: Coupe van S7003

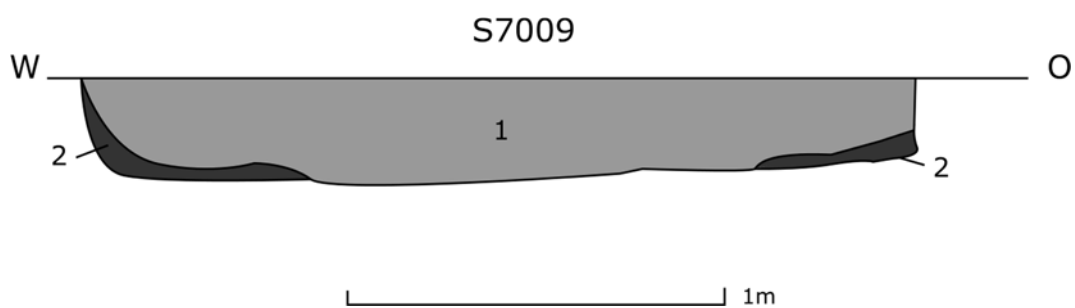
62 m ten noordwesten van dit spoor, in dezelfde werkput, bevindt zich een tweede houtskoolmeiler van 1.5 m lang en 1.1m breed (S7007). Het spoor is slechts tot een beperkte diepte bewaard (10 cm). De vulling van dit spoor bestaat eveneens uit een enkele, donkergrijze laag met veel houtskool. Dit spoor is van vulling grijzer dan S7003. De hoeveelheid houtskool is ook minder groot.

Figuur 28: Coupe S7007

De derde mogelijke houtskoolmeiler is 2m lang en 1.3m breed met een diepte van 0.26m (S7009). De vulling bestaat uit twee verschillende lagen. De eerste laag is heterogeen, grijs met ijzerconcretie en mangaan- en houtskoolspikkels. Hieronder bevindt zich de tweede laag, een houtskoolleens met ijzerconcretie. Door de houtskool is deze veel donkerder dan de eerste laag.

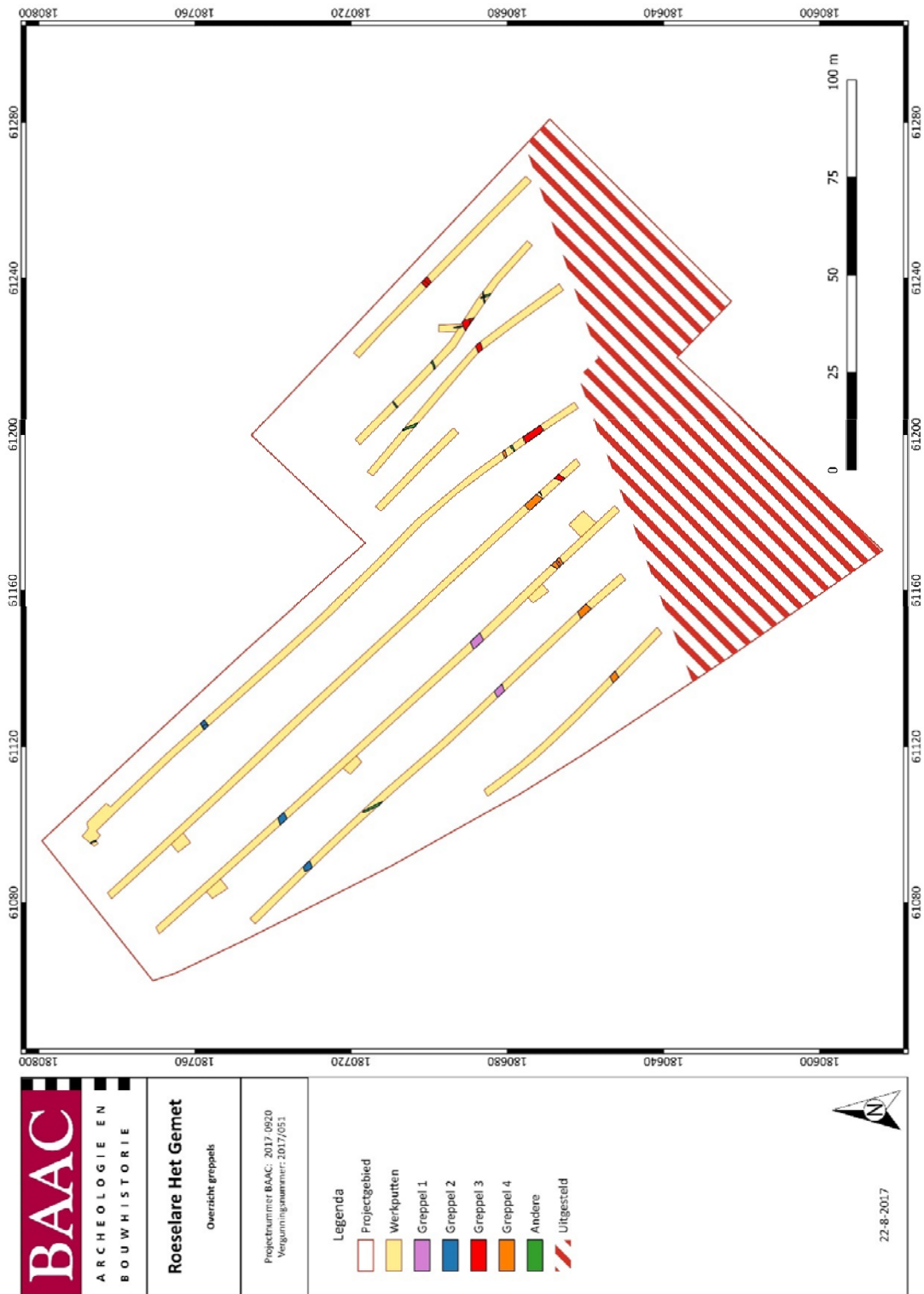
Figuur 29: Coupe S7009

Bomkrater

In de uiterst noordelijke uithoek van werkput 5 werd een enkele, kleine bomkrater aangetroffen (S6001). Het spoor kenmerkte zich door een heterogeen gevlekte vulling van matig grijs, licht bruin zandig leem met verschillende kleine brokken metaal. De stukken metaal, ook wel shrapnel genoemd, zijn de overblijfselen van de exploderende artilleriegranaat. Bij de explosie springt deze uiteen waarna de scherven van zijn huls zich de bodem in boren.

Grepfels

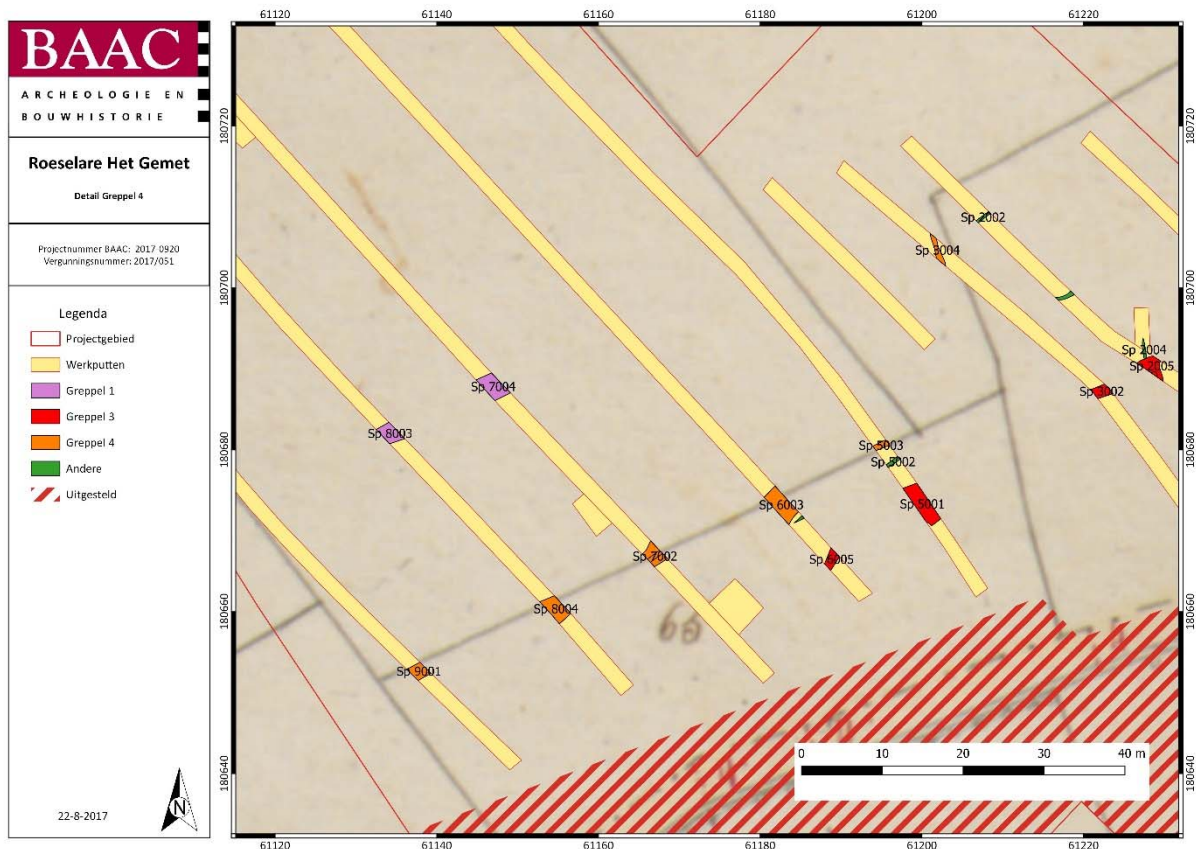
Over het gehele terrein zijn 23 verschillende greppels aan het licht gekomen. Enkelen hiervan lopen door in meerdere sleuven.

Figuur 30: Overzicht greppels

Greppel 4 kan over de gehele breedte van het noordwestelijke deel van het plangebied worden aangetroffen (Figuur 31). De greppel kan doorgetrokken worden in de zuidwest, noordoostelijke richting en komt voor in vijf verschillende sleuven (S5003, 6003, 7002, 8004 en 9001). De sporen liggen bijna tegen de zuidelijke grens van het plangebied. Niet in elke sleuf hebben de delen van de greppel dezelfde breedte. Afgezien van S7002 zijn de anderen allen grijs met ijzerconcretie en mangaanspikkels. In S6003 zijn eveneens baksteeninclusies terug te vinden. S7002 is bruiner van kleur

maar bevat dezelfde inclusies. Deze greppel komt op de Atlas der Buurtwegen overeen met een perceelsgrens. De greppel zou niet doorlopen omdat de perceelsgrens afbuigt. S3004 ligt ter hoogte van de grens dat van noord naar zuid loopt en zou dus deel kunnen uitmaken van dezelfde greppel.

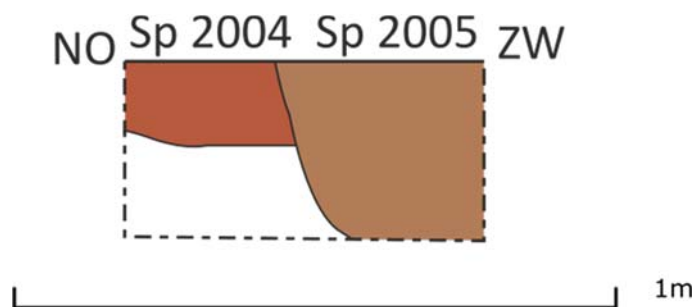

Figuur 31: Detail Greppel 4 ⁴³

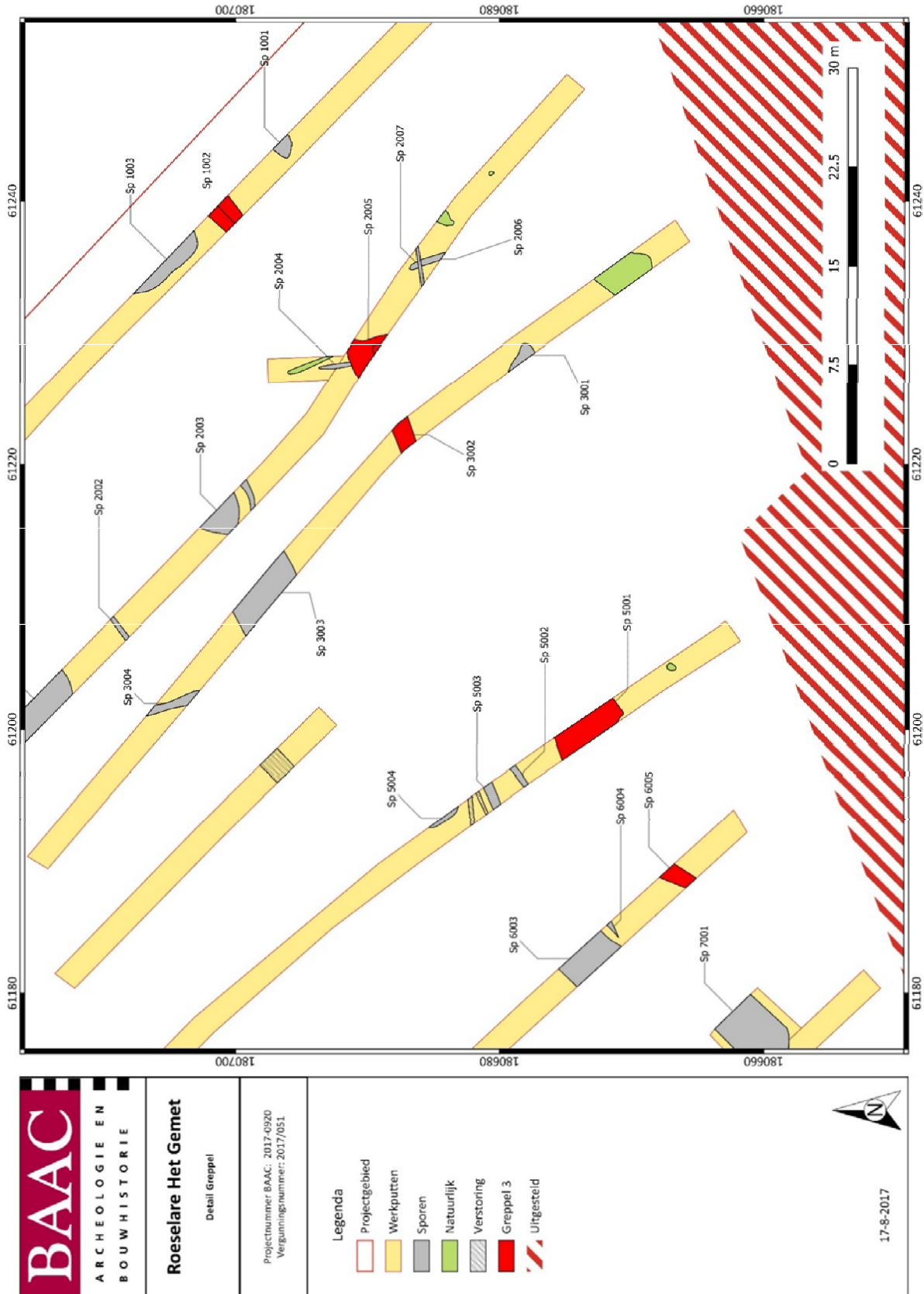
Geen enkele andere greppel komt overeen met een perceelsgreppel die op een historische kaart terug te vinden is.

Parallel aan greppel 4, ca. 6m zuidelijk, ligt een greppel (Greppel 3) die in de sleuven 1 t.e.m. 6 teruggevonden wordt (Figuur 33). De greppel heeft verschillende breedtes, van 1m breed tot 5m en de vulling varieert van bruin (S6005, 5001 en 1002) tot grijs (S3002 en 2005). In de vulling van elk spoor zitten houtskoolinclusies en afgezien van de vulling van S5001 hebben allen sporen van ijzerconcretie. Mangaanspikkels zijn terug te vinden in S6005, 3002 en 1002. Enkel in S5001 bevat sporen van baksteen en bouw materiaal. Op spoor 2005 is een coupe gezet om de relatie met S2004 te achterhalen. Hieruit is gebleken dat S2004 doorsneden wordt en verschillend is in diepte en vulling.

⁴³ (GEOPUNT 2016a)

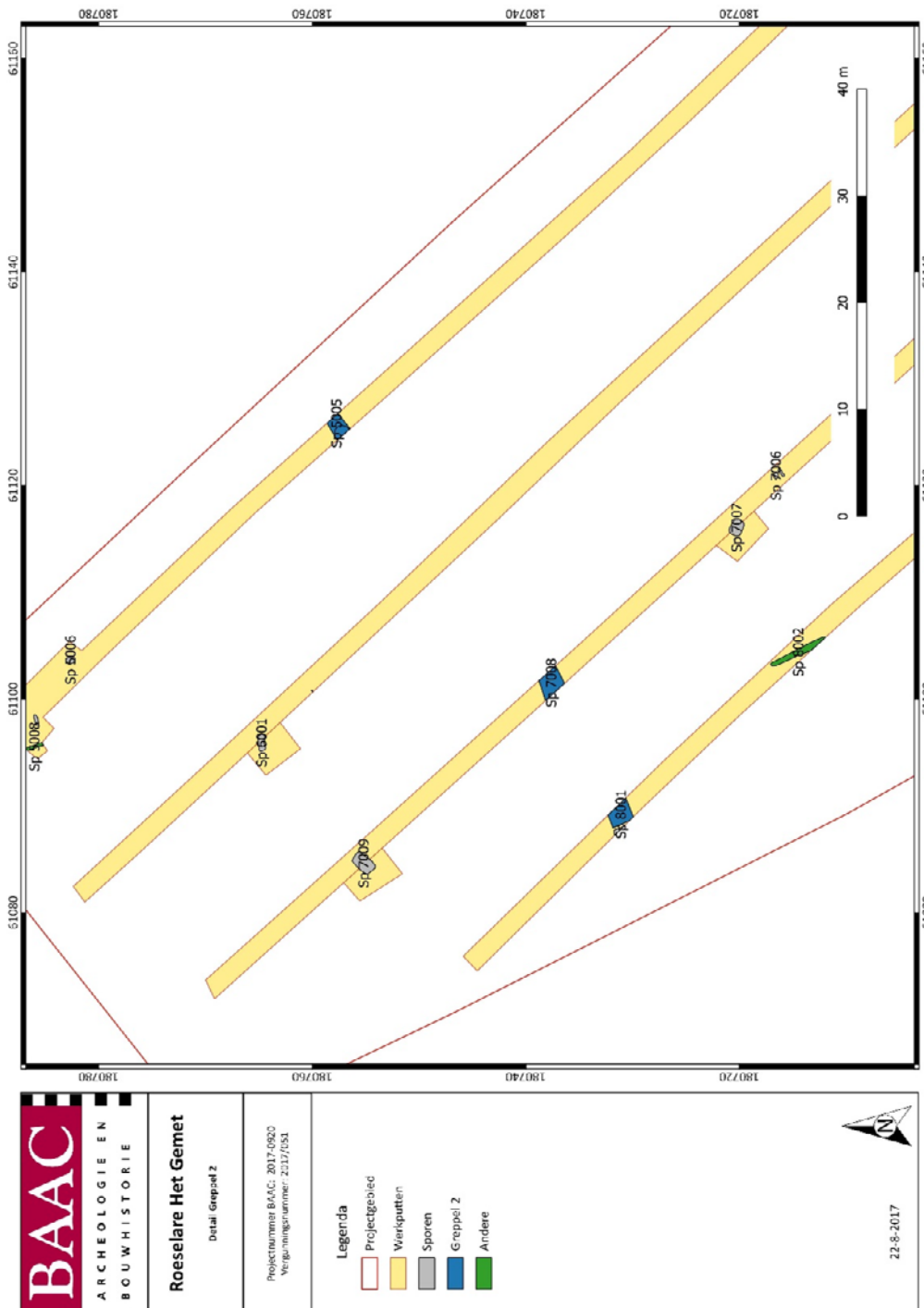

Figuur 32: Coupe S2004 en 2005

Figuur 33: Detail van Greppel 3

Parallel aan deze greppel zijn nog enkele andere greppels terug te vinden die in verschillende sleuven voorkomen en elk dezelfde oriëntatie als de vorige greppels volgen. Greppel 2 is terug te vinden in WP5, 7 en 8. De reden dat deze niet aangetroffen is in WP6 kan te wijten zijn aan de aanwezigheid van een verstoring. De sporen in WP7 en 8 zijn ca. 2.35m breed en hebben een matig bruine, homogene vulling met ijzerconcretie. S5005 is slechts 1.6m breed. De vulling is grijsbruin met ijzerconcretie, mangaan- en houtskoolspikkels. In S7008 en S5005 zijn fragmenten grijs aardewerk gevonden. In S7008 gaat het om een randfragment maar door het kleine formaat van de scherf is een datering niet af te leiden. De vondst in S5005 is een fragment grijs aardewerk dat het spoor dateert van de 12^e eeuw tot de eerste helft van de 16^e eeuw. (Figuur 39)

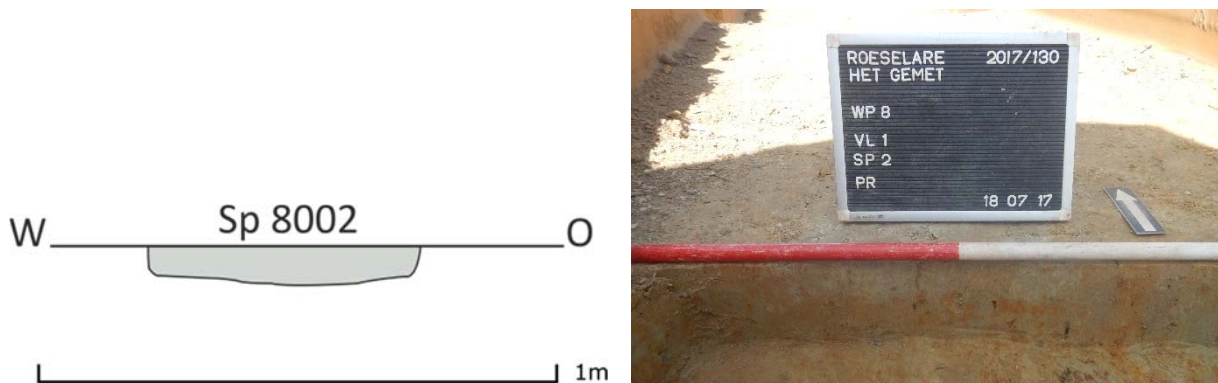

Figuur 34: Detail greppel 2

Greppel 1 (S8003 en 7004) bevindt zich in WP7 en WP8. De sporen hebben een breedte van 2.8m en 3.4m en een homogene, matig bruine vulling. Inclusies van ijzerconcretie en mangaan zijn enkel in S8003 aanwezig.

In verschillende andere sleuven zijn fragmenten van greppels terug te vinden. Deze lopen echter niet door in de naburige werkputten en hebben verschillende breedtes en oriëntaties.

Een coupe is gezet op S8002 om de aard ervan te determineren (Figuur 35). Het spoor heeft in het vlak een lineaire vorm en uit de coupe is gebleken dat het spoor als greppel met een diepte van 8cm gecatalogeerd kan worden. De homogene vulling is lichtgrijs met mangaanspikkels en is duidelijk afgeijnd.

Figuur 35: Coupe S8002

Omdat slechts in greppel 2 aardewerk is aangetroffen is het zeer moeilijk een fasering op te stellen van de greppels. Enkel S2004 en 2005 oversnijden elkaar waardoor het mogelijk is om te determineren dat S2005 recenter is. Ook de vulling van de verschillende greppels is zeer gelijkaardig waardoor een fasering opstellen bemoeilijkt wordt.

5 Vondstmateriaal⁴⁴

In totaal werden zeven vondstnummers uitgeschreven voor de vondsten die aangetroffen werden tijdens het veldwerk. Het gaat in alle gevallen om aardewerkvondsten, die zijn verzameld tijdens de aanleg van het vlak. Alle vondsten kunnen in de **volle tot late middeleeuwen** gedateerd worden.

Uit de mogelijke depressie S1003 werd een randfragment rood aardewerk ingezameld (Vnr. 1). Op de binnenkant van het fragment zijn sporen van gelig loodglazuur zichtbaar. Op de buitenzijde zitten resten van roetsporen, wat wijst op een kookfunctie. Vermoedelijk is de scherf afkomstig van een pan.

In waterput S2003 werd een fragment grijs aardewerk gevonden (Vnr. 2). Het gaat om een wandfragment dat gedateerd kan worden tussen het midden van de 11de eeuw en de eerste helft van de 16de eeuw.

Vondstnummer 3 werd toegekend aan een schijnbaar stukje aardewerk. Na wassen bleek het om een steen te gaan.

In kuil S3001 werd één randfragment rood aardewerk aangetroffen en één wandfragment hoogversierd aardewerk (Vnr. 4). Het randfragment heeft zowel intern als extern een volledig dekkende laag oranjebruin kleurend loodglazuur en is mogelijk afkomstig van een grape. Het andere is een wandfragment en vertoont sporen van een witte sliblaag met een lichtgroen-geel kleurende glazuurlaag. Het hoogversierd aardewerk kan gedateerd worden tussen de 13de en het begin van de 14de eeuw.

Uit depressie S3003 werden vier fragmenten grijs gedraaid aardewerk ingezameld (Vnr. 5). Drie fragmenten zijn vermoedelijk afkomstig van hetzelfde individu. Eén fragment is iets dunwandiger en vertoont roetsporen aan de buitenzijde, wat mogelijk wijst op een functioneel gebruik in vuur zoals bijvoorbeeld koken.

In greppel S5005 werd één fragment grijs aardewerk aangetroffen (Vnr. 6). Het gaat om een worstoor. Dergelijke fragmenten komen voor het eerst voor bij de vormsoort van de kan en kruik in het vierde kwart van de 12de eeuw. Dit oortype blijft bij het grijs aardewerk in gebruik tot in de eerste helft van de 16de eeuw.

Uit greppel S7008 kwam een randfragment van grijs aardewerk, mogelijk afkomstig van een kommetje (Vnr. 7). Gezien de kleine afmetingen van het fragment is deze interpretatie echter zeer onzeker.

Figuur 36: Randfragment rood aardewerk uit mogelijke depressie Sp 1003 (Vnr. 1)

⁴⁴ Jelle De Mulder

Figuur 37: Wandfragment grijs aardewerk uit Sp 2003 (Vnr. 2)

Figuur 38: Aardewerk uit kuil Sp 3001 (Vnr. 4). L: randfragment rood aardewerk met oranjebruin loodglazuur, R: wandfragment hoogversierd aardewerk met witte sliblaag en lichtgroen-geel kleurende glazuurlaag

Figuur 39: Grijs aardewerk (worstoor) uit greppel Sp 5005 (Vnr. 6).

6 Synthese en waardering

6.1 Synthese

Sporen van landgebruik

De greppel 4 kan met zekerheid als perceelsgreppel geïdentificeerd worden. Elke andere greppel volgde dezelfde zuidwest-noordoost oriëntatie. Greppel 2 kon gedateerd worden tussen de 11^e en 16^e eeuw a.d.h.v. het aangetroffen aardewerk. Geen van de greppels kan gerelateerd worden aan een nederzetting. Het gaat in eerste instantie over greppels die bij de toenmalige perceels- en landschapsindeling horen. Het weinige vondstmateriaal uit deze greppels wijst op een datering in de volle tot late middeleeuwen.

Houtskoolmeilers

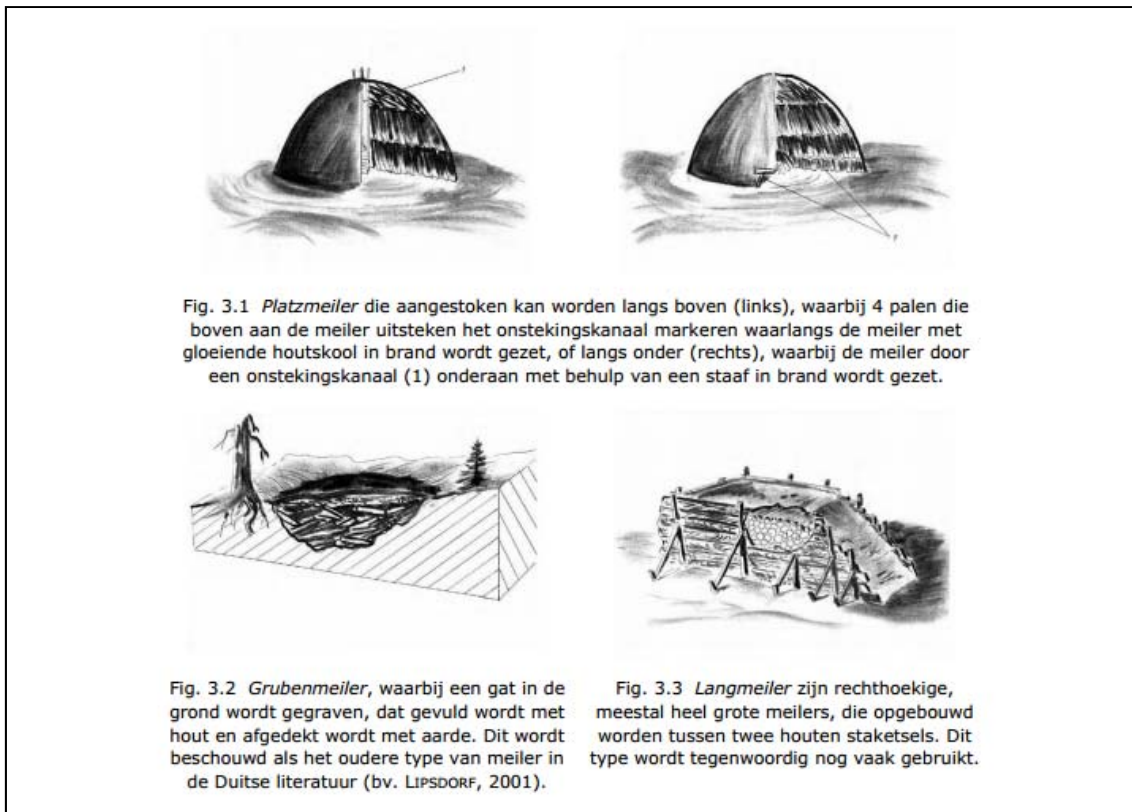
Tijdens het onderzoek zijn drie houtskoolmeilers aangetroffen. Houtskoolmeilers komen in Vlaanderen vrij courant voor in het archeologisch bestand. Vaak kunnen ze – gezien hun geïsoleerde ligging in het landschap – niet aan specifieke occupatiefasen of nederzettingenpatronen gekoppeld worden. Onderzoek naar houtskoolmeilers op de sites van Evergem – Kluizendok⁴⁵, Zoersel – Zoerselbos⁴⁶ en in het Zoniënwoud⁴⁷ toont echter aan dat onderzoek naar de datering en samenstelling van dergelijke sporen veel kan bijleren over de inrichting en exploitatie van historische bosgebieden. Deze onderzoeken kaderen echter binnen een grootschaligere studie naar de evolutie van het bosgebruik en -inrichting in duidelijk omschreven historische bossen. Daarenboven omvatten deze studies steeds meerdere tientallen meilers, die in verschillende periodes kunnen gedateerd worden. Zo kon de evolutie van het bosgebruik doorheen de eeuwen geanalyseerd worden.⁴⁸

⁴⁵ (DEFORCE & BOEREN 2009)

⁴⁶ (BOEREN et al. 2009, pp.31–64)

⁴⁷ (MEES 1989; VAN DER BEN 1997; DEFOSSE 1993)

⁴⁸ (DEMOEN & FREDRICK 2016)

Figuur 40: De verschillende types houtskoolmeiler⁴⁹

Dergelijke locaties van houtskoolproductie zijn ook reeds in de omgeving van het onderzoeksterrein aangetroffen. In deze kan men verwijzen naar de houtskoolmeilers op de sites van Ingelmunster – Zandberg⁵⁰, Roeselare - Onledegoedstraat en Roeselare – Izegemseardeweg. Tijdens recent onderzoek op een terrein aan de Honzebrouckstraat in Hooglede, uitgevoerd door Ruben Willaert, is aangetoond dat de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksterrein deel heeft uitgemaakt van een extensieve houtskoolproductiezone. De – voorlopige – resultaten van het onderzoek wezen uit dat er geen systematiek zat in de inplanting van de individuele meilers. Hoe de productie ruimtelijk en chronologisch georganiseerd was, blijft voorlopig onduidelijk. Toch is duidelijk dat de productiezone het hele landschap rond de Honzebrouckstraat besloeg. Dit is bevestigd tijdens een tweede onderzoek aan de Honzebrouckstraat, uitgevoerd door BAAC.⁵¹

6.2 Waardering

Aangezien er geen sporen werden aangetroffen die kunnen gerelateerd worden aan een nederzetting, wordt de archeologische waarde van deze vindplaats laag ingeschat. Het ligt niet binnen de verwachting dat er zich binnen het onderzoeksterrein relevante sporen van bewoning bevinden.

De drie houtskoolmeilers behoorden tot productie die zich in de omgeving van het plangebied uitstrekte. Dit productielandschap werd reeds bestudeerd tijdens verschillende onderzoeken aan de Honzebrouckstraat, de Onledegoedstraat, de Vloedstraat en de Izegemseardeweg in Roeselare. Tijdens het onderzoek aan Het Gemet kon de ruimtelijke, technische en chronologische organisatie van de productie niet gereconstrueerd worden. Verder onderzoek naar bulkmonsters van de vulling

⁴⁹ (BOEREN et al. 2009), Fig. 3.1, 3.2 en 3.3, 15

⁵⁰ (EGGERMONT & DERWEDUWEN 2009)

⁵¹ Pers. comm. Sam Dedecker

van de meilers kan hier echter bij helpen. De meerwaarde van de houtskoolmeilers aan Het Gemet ligt ook in verder onderzoek naar de bulkmonsters van de vulling van deze sporen. Hiermee zouden vragen over de aard (houtsoort,...) en datering van de productie opgehelderd kunnen worden. Deze gegevens kunnen een aanvulling zijn op de erg uitgebreide (toekomstige) onderzoeksresultaten van het onderzoek aan de Honzebrouckstraat. Daarom werden alle houtskoolmeilers bemonsterd. De stalen worden ter beschikking gesteld voor verder onderzoek.

Bovenstaand overzicht toont aan dat het potentieel op kenniswinst bij verder archeologisch onderzoek onder de vorm van een opgraving erg laag is. Het enige potentieel op kenniswinst ligt bij de natuurwetenschappelijke analyse van de stalen van de drie houtskoolmeilers, nl. AMS C14-dateringen op geselecteerde stukken kortlevend hout en antracologische analyse van de uitgezeefde en gedroogde bulkstalen om de houtsamenstelling van de meilers te achterhalen. Net als een verwijzing naar de aanwezige en dus beschikbare houtbronnen in de directe omgeving. Dergelijke analyses vallen echter niet binnen de opzet van de basisrapportage van het vooronderzoek. Deze stalen worden echter wel ter beschikking gesteld voor verdere analyses door derden.

7 Besluit

7.1 Algemeen

Tijdens de archeologische prospectie te *Roeselare Het Gemet* werd een terrein van ca. 2 ha onderzocht. In totaal werden 9 proefsleuven en bijhorende kijkvensters gegraven voor een totaal van 1800 m². De weinige aangetroffen sporen wijzen op de aanwezigheid van agrarische doeleinden gedateerd in de volle tot late middeleeuwen. Er zijn enkele perceelsgreppels en kuilen aangetroffen. Daarnaast zijn eveneens drie houtskoolmeilers aan het licht gekomen. Bij gebrek aan veelvuldig vondstmateriaal is het voor het grootste deel van de sporen zeer moeilijk om een datering aan te brengen.

7.2 Beantwoording onderzoeksvragen

- ***Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?***

De bodemopbouw binnen het plangebied vertoont een Ap-horizont met daaronder een verbruiningslaag. Hieronder bevindt zich de C-horizont met eerst een lemige en daaronder een zandigere laag. Veel bioturbatie en gleyverschijnselen zijn waar te nemen.

- ***Waarvoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?***

Het ontbreken van podzol-horizonten en/of hun restanten kan door langdurig, regelmatig diepploegen verklaard worden.

- ***Zijn er tekenen van erosie?***

Neen.

- ***In hoeverre is de bodemopbouw intact?***

De bodemopbouw is niet goed bewaard ten gevolge van diepploegen, zichtbaar aan de afwezige B-horizont.

- ***Is er sprake van een of meerdere begraven bodems?***

Neen.

- ***Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.***

Er werden in totaal 40 sporen aangetroffen, waaronder 23 greppels, drie houtskoolmeilers, vijf kuilen, een bomkrater, een waterput en drie sporen die als depressie zijn geïdentificeerd. Op basis van het vondstenmateriaal dat in verschillende greppels is aangetroffen kunnen de sporen geplaatst worden binnen de volle tot late middeleeuwen.

- ***Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?***

Er werden zowel sporen van natuurlijke als antropogene aard aangesneden.

- ***Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?***

De bewaringstoestand van de meerderheid van de sporen is goed. Ze zijn immers goed herkenbaar in het vlak en kennen een duidelijke aflijning ten opzichte van de moederbodem.

- ***Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?***

Geen enkele van de paalkuilen en kuilen kon in relatie gebracht worden met een andere. Er konden dus ook geen structuren herkend worden. Sommige greppels kunnen mogelijk wel in verband gebracht worden met enige vorm van percelering.

- ***Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?***

Door het aantreffen van een kleine hoeveelheid vondstenmateriaal kunnen slechts enkele sporen aan een periode gekoppeld worden. Zo dateren enkele greppels in de volle tot late middeleeuwen. Een spoor is als recent gecategoriseerd.

In de nabije omgeving zijn de aangetroffen houtskoolmeilers gedateerd in de overgang van de late IJzertijd naar de vroeg-Romeinse periode. Dit moet hier echter nog bevestigd worden door C14-dateringen op de genomen stalen.

- ***Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?***

De aanwezigheid van de houtskoolmeilers zou duiden op een afwezigheid van een nederzetting uit dezelfde periode. Omdat uit andere periodes eveneens geen sporen zijn aangesneden kan gezegd worden dat op de locatie van het plangebied geen nederzetting aanwezig is.

- ***Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettings, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?***

Mogelijk kunnen enkele greppels, die in meerdere werkputten naar voren kwamen, geïnterpreteerd worden als perceelgreppels. Deze staan echter mogelijk los van een nederzetting of erfinrichting, bij gebrek aan bewoningssporen en structuren uit dezelfde periode in het plangebied. De overige grachten en greppels zijn (nog) niet als een omgreppeling van een nederzetting geïdentificeerd.

- ***Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten?***

Er zijn geen indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten.

- ***Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologisch vindplaatsen?***

De houtskoolmeilers kunnen gelinkt worden aan meilers uit de weidere omgeving, in de Mandelvallei, en aan de ingebruikname van land voor de landbouw vanaf de volle tot de late middeleeuwen.

- ***Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?***

De situering van het plangebied op de uiterste rand van de Rug van Westrozebeke, meer bepaald op de overgangszone naar de Mandelvallei. Door de verbruiningslaag die aanwezig is onder de Ap-horizont, waarin de sporen slecht, of niet, zichtbaar zijn, bestaat de mogelijkheid dat het bovenste deel van de sporen afgegraven is waardoor deze niet meer waar te nemen zijn.

- ***Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?***

Vermoedelijk zullen geen archeologische sporen ontbreken ten gevolge van een slechte bewaringstoestand. Een afwezigheid van archeologische sporen uit een bepaalde periode kan te wijten zijn aan de vruchtbare locatie op een relatieve hoogte, in de buurt van een beek. Deze gronden zouden eerder voor landbouwdoeleinden gebruikt worden dan voor een bewoningssite te plaatsen.

- ***Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?***

De gevonden sporen bevonden zich in vrij goede staat. Er wordt verwacht dat mogelijke andere archeologische vindplaatsen eveneens in dezelfde staat zouden verkeren.

- ***Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?***

Er werden meerdere houtskoolmeilers aangesneden. Deze zouden met C14-onderzoek zeer makkelijk te dateren zijn. Door de afwezigheid van vondstmateriaal zijn de andere aangetroffen sporen echter zeer moeilijk te dateren. Afgezien van een waterkuil en enkele kuilen zijn enkel greppels aangetroffen. Er wordt dus niet geacht dat verder onderzoek nodig is.

- ***Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?***

Bij de geplande bouwwerken zal het archeologisch archief grondig verstoord worden door de geplande werken. Er zullen woningen, nutsleidingen, wegenis- en rioleringswerken en funderingen geplaatst worden. Deze hebben een grote impact op het bodemarchief – dat volledig vernietigd zal worden. Aangezien de beperkte kennisvermeerdering die een opgraving zou opleveren wordt er geen vervolgonderzoek met ingreep in de bodem geadviseerd.

7.3 Advies

Gezien het ontbreken van potentieel op kenniswinst, adviseert BAAC Vlaanderen geen verder archeologisch onderzoek onder de vorm van een opgraving. Het enige potentieel op kenniswinst ligt bij de natuurwetenschappelijke analyse van de stalen van de drie houtskoolmeilers. Dergelijke analyses vallen echter niet binnen de opzet van de basisrapportage van het vooronderzoek. BAAC Vlaanderen formuleert dan ook geen advies inzake de verdere analyse van deze stalen. De stalen worden echter wel ter beschikking gesteld voor verdere analyses in de vorm van antracologische en C14-analyse door derden.

8 Bibliografie

- ACKE, B., BARTHOLOMIEUX, B., BRACKE, M., WYNS, G., 2016. *Roeselare Veldbosstraat Verslag Van Resultaten Bureauonderzoek*, Ingelmunster: Monument Vanderkerckhove.
- ACKE, B., BARTHOLOMIEUX, B. & VAN QUAETHEN, K., 2017. *NOTA ROESELARE VELBOSSTRAAT (prov. WEST-VLAANDEREN) VERSLAG VAN RESULTATEN PROEFSLEUVENONDERZOEK*, Ingelmunster.
- ACKE, B., BARTHOLOMIEUX, B. & WYNS, G., 2016. *ARCHEOLOGIENOTA ROESELARE VELBOSSTRAAT (prov. WEST-VLAANDEREN) VERSLAG VAN RESULTATEN BUREAUONDERZOEK*,
- AGIV, 2016a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2017. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootschalig Referentiebestand (GRB).
- AGIV, 2016b. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, middenschalig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2016c. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Digitaal Hoogte Model.
- VAN DER BEN, D., 1997. *Het Zoniënwood: een natuurmonument en zijn geschiedenis*,
- BOEREN, I. et al., 2009. Een archeologische evaluatie en waardering van houtskoolmeilers in het Zoerselbos (Zoersel, provincie Antwerpen). *INBO Rapport*, INBO.R.200.
- CAI, 2017. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerendergoed.be/>.
- CLERBAUT, T., 2016. Harken in de Roeselaarse bodem. Een Gallo-Romeinse dakpanoven en zijn omgeving te Roeselare-Haven - Alleen maar Romeinen? *West-Vlaamse Archeologica Monografieën*, 26, pp.93–94.
- CLERBAUT, T. & GODERIS, J., 2016. Harken in Roeselaarse bodem. Een Gallo-Romeinse dakpanoven en zijn omgeving te Roeselare-Haven - Van grondspoor tot interpretatie. *West-Vlaamse archeologica, monografieën*, 26, pp.35–41.
- CRUZ, F. et al., 2016. *Vooronderzoek Roeselare 16-243 Roeselare Schiervelde*,
- DECONYNCK, J. & et al., 2015. *Roeselare Onledegoed (W-VI.) Rapportage van het archeologisch proefsleuvenonderzoek 9-26 november 2015*, Bredene.
- DEFORCE, K. & BOEREN, I., 2009. Anthracologisch onderzoek Kluizendok (Evergem, Oost-Vlaanderen). *Rapporten Natuurwetenschappelijk onderzoek*, 2009–9.
- DEFOSSE, P., 1993. Paléosidérurgie en forêt de Soignes. *Chroniques de Watermael-Boitsfort* 2, 2–4.
- DEMOEN, D. & FREDRICK, K., 2016. *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Roeselare - Honzebroekstraat*,
- DEMOEN, D. & SCHELLENS, S., 2016. *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Izegem – Blekerijstraat*,
- DENIS J., 1992. *Geografie van België*, Brussel: Gemeentekrediet.
- DOV VLAANDEREN, 2016a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2016b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

- DOV VLAANDEREN, 2016c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at:
<https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- EGGERMONT, N. & DERWEDUWEN, N., 2009. *Archeologische opgraving. Ingelmunster Zandberg (prov. West-Vlaanderen), basisrapport conceptversie*,
- GEOPUNT, 2016a. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at:
<http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2016b. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at:
<http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2016c. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at:
<http://www.geopunt.be> [Accessed August 2, 2016].
- GEOPUNT, 2016d. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at:
<http://www.geopunt.be>.
- HASQUIN, H., VAN UYTVEN, R. & DUVOSQUEL, J.-M., 1980. *Gemeenten van België. Geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek.*, Gemeentekrediet van België.
- HAZEN, P., 2016. *Roeselare, Beveren, Bedrijventerrein Onledebeek. VEC Evaluatie- en selectierapport van de archeologische opgraving*, Herentals.
- VAN KERKHOVEN, I. et al., 2014. *Mussenhoevelaan te Boechout (gem. Boechout). Archeologisch vooronderzoek door middel van Proefsleuven*,
- LALOO, P., ROZEK, J. & ALLEMEERSCH, L., 2015. *Roeselare-Glastuinbouwzone Groenestraat. Rapportage van het archeologisch proefsleuvenonderzoek. Gate-rapport 86*, Bredene.
- MEES, F., 1989. *Base maps and soil survey of undisturbed iron industry sites in the Zonien Forest (Loess belt, Belgium)*,
- Mostert, M., *Bewoningsdynamiek rond de Krommebeek. Verschuivingen in landgebruik en bewoning van de prehistorie tot en met de nieuwe tijd in Beveren Noord (Gemeente Roeselare). West-Vlaamse Archeologica Monografieën.*
- VAN RANST, E. & SYS, C., 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000). , (April), p.361.
- VANDEPUTTE, O., 2008. *Erfgoedbibliotheek van de Belgische gemeenten - Oost-Vlaanderen*, Tielt.
- VANDEPUTTE, O., 2011. *Erfgoedbibliotheek van de Belgische gemeenten - Vlaams Brabant*, Tielt.

9 Lijst met figuren

Figuur 1: Plangebied op orthofoto	2
Figuur 2: Situering onderzoeksgebied op de topografische kaart	4
Figuur 3: Situering onderzoeksgebied op de kadasterkaart	5
Figuur 4: Situering van het onderzoeksterrein op het DHM en de Vlaamse Hydrografische Atlas	7
Figuur 5: Detail van het reliëf in de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksterrein	8
Figuur 6: Situering onderzoeksgebied op de Tertiairgeologische kaart	10
Figuur 7: Situering onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart (schaal 1:200.000)	11
Figuur 8: Situering onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart (schaal 1:50.000)	12
Figuur 9: Situering onderzoeksgebied op de bodemkaart van Vlaanderen	14
Figuur 10: Situering van het onderzoeksterrein op de Ferrariskaart	17
Figuur 11: Situering van het onderzoeksterrein op de Poppkaart	18
Figuur 12: Situering van het onderzoeksterrein op de Atlas der Buurtwegen	19
Figuur 13: Situering van het onderzoeksterrein op de Vandermaelenkaart	20
Figuur 14: CAI-kaart van het onderzoeksgebied met de archeologische vindplaatsen in de omgeving	23
Figuur 15: Oorspronkelijke inplanting proefsleuven binnen het plangebied op de orthofoto	29
Figuur 16: Effectieve inplanting proefsleuven en kijkvensters binnen het plangebied met de zone voor uitgestelde ontwikkeling	30
Figuur 17: Referentieprofielen 1.2 en 6.2	33
Figuur 18: Profielenplan	35
Figuur 19: Sporenplan	36
Figuur 20: Detail spoorplan: noordwestelijke zone	37
Figuur 21: Detail spoorplan zuidoostelijke zone	38
Figuur 22: Detail spoorplan: zuidwestelijke zone	39
Figuur 23: Coupe op spoor 5007	41
Figuur 24: Coupe S6001	42
Figuur 25: Spoor 6002 in het vlak	43
Figuur 26: Spoor 6001 in het vlak	43
Figuur 27: Coupe van S7003	44
Figuur 28: Coupe S7007	45
Figuur 29: Coupe S7009	46
Figuur 30: Overzicht greppels	47
Figuur 31: Detail Greppel 4	48
Figuur 32: Coupe S2004 en 2005	49
Figuur 33: Detail van Greppel 3	50
Figuur 34: Detail greppel 2	51
Figuur 35: Coupe S8002	52
Figuur 36: Randfragment rood aardewerk uit mogelijke depressie Sp 1003 (Vnr. 1)	53
Figuur 37: Wandfragment grijs aardewerk uit Sp 2003 (Vnr. 2)	54
Figuur 38: Aardewerk uit kuil Sp 3001 (Vnr. 4). L: randfragment rood aardewerk met oranjebruin loodglazuur, R: wandfragment hoogversierd aardewerk met witte sliblaag en lichtgroen-geel kleurende glazuurlaag	54
Figuur 39: Grijs aardewerk (worstoor) uit greppel Sp 5005 (Vnr. 6)	54
Figuur 40: De verschillende types houtskoolmeiler	56

10 Lijst met tabellen

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied..... 21

11 Bijlagen

11.1 Lijsten

11.1.1 Sporenlijst

11.1.2 Fotolijst

11.1.3 Vondstenlijst

11.1.4 Profielenlijst

11.1.5 Lijst tekenvellen

11.2 Kaartmateriaal

11.2.1 Overzichtsplan

11.2.2 Sporenplan detail 1

11.2.3 Sporenplan detail 2

11.3 Digitale versie van het rapport, de bijlagen en het fotomateriaal